1.000.000 ТОННА ТАЙЁР!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

КУНДАЛИК ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ РЎЗНОМА

1991 йил 26 сентябрь
ПАЙШАНБА
№ 188 (5.231).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

БУ УЛУҒ КУНЛАРГА ЕТГАНЛАР БОР, ЕТМАГАНЛАР БОР

● Республикамиз пойтахтида ўтказилган ўзбеклар (туркистонликлар)нинг биринчи халқаро учрашувидан лавҳалар.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган суратлар (ЎзТАГ).

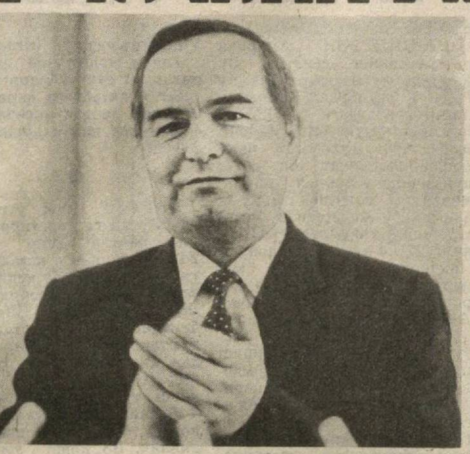

АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ ВАТАНДОШЛАР!

24 сентябрь куни Тошкентда ўзбеклар (туркистонликлар)нинг биринчи халқаро учрашуви бўлди. Бу учрашув «Эл» халқаро уюшмасининг ташаббуси билан ташкил этилди.

Учрашувда ҳозир чет эл мамлакатларида, жумладан, Америка Қўшма Штатлари, Германия, Афғонистон, Саудия Арабистони, Сурия, Иордания, Туркия, Австралияда яшаётган ўзбек ватандошларимиз, қардош қўшни республикалардан келган меҳмонлар иштирок этдилар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов учрашув қатнашчиларини самимий табриклади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. КАРИМОВ нутқи

Ассалому алайкум, азиз биродарлар!

Озод, мустақил она диёримиз — Ўзбекистонга, ота-боболаримиз азиз ҳоки ётган она тупроққа, бобо-замин Туркистонга хуш келибсиз, азиз ватандошлар, юртдошлар, жигарбандлар!

Қадамларингиз қутлуғ бўлсин, ҳурматли дўстлар!

Бугунги учрашув фақат ўзбеклар билангина эмас, балки тожик, қозоқ, қирғиз, туркман қардошларимиз билан ҳам учрашувдир.

Шу қутлуғ айёмларда дийдор кўришиб, юзма-юз бўлиб, халқимиз, Ватанимиз истиқболи тўғрисида мулоқот олиб бораётганимиз учун ҳаммамиз шукроналар айтмоғимиз керак.

Чунки бу улуғ, тарихий кунларга етганлар бор, етмаганлар бор!

Мен бу онларни улуғ ва тарихий деганим бежиз эмас.

Бунинг боиси бу учрашувимиз Ўзбекистон мустақил республика деб эълон қилинган дастлабки кунларда ўтмоқда.

Бунинг сабаби бу учрашувимиз улуғ бобомиз, бизнинг фахримиз, буюк мутафаккир Низомиддин Мир Алишер Навоий айёмини нишонлаш олдидан ўтаётганидир.

Мана шу Ватанимиз, миллатимиз, халқимиз учун қўшалоқ байрам билан сиз, азизларни, сиз орқали барча ватандошларимизни, узоқ йиллар давомида она юртидан, элидан, қариндошларидан айрилиб, мусофирлик ҳижронларини тортган қондошларимизни чин қалбимиздан табриклашга, қутлашга рухсат бергайсизлар.

Имоним комилки, бу воқеалар ўзбек халқининг ҳар бир фарзанди, ватанпарварлар, юртпарварлар юрагида мангу сақланади.

Азиз дўстлар!

Ҳаммамизга маълумки, мустақилликка эришиш, эркинлик ва озодлик йўли ҳеч қачон енгил бўлган эмас. Биз халқимизнинг, бутун ватанпарвар элимизнинг юз йиллар давомида қилган орзу-умидини рўёбга чиқариш — Ўзбекистонимиз, она юртимиз фаровон яшаши учун, етук мамлакатлар сафидан ўрин олиши, умуминсоний тараққиёт йўлига тушиши учун дастлабки қадам қўйдик.

Халқимизни маънавий ва руҳий жиҳатдан эркинликка чиқариш, фуқароларимизнинг анъаналари ва урф-одатларини, ноҳақ унутиб юборилган ва ўз юртининг мустақиллиги ва озодлиги учун жон фидо қилган аждодларимиз пок номларини қайта тиклаш йўлида қатъий қадамлар қўйдик.

Жумҳуриятимиз, эл-юртимиз бой, жуда катта имкониятга эгадир. Еrости ва ер устидаги бойликларимизни меҳнатсевар, заҳматкаш халқимиз энди бутунлай ўз манфаати учун, оғир қисматини енгиллатиш учун, ўзига, келажак авлодларимизга эркин ва барқарор ҳаёт қуриш учун ишлатади.

Лекин бу ниятлар, бу режалар ва мақсадларга эришиш учун қанчадан-қанча машаққатли ва хавфли йўлларни босиб ўтишимиз, кўпдан-кўп оғир синовларни енгишимиз талаб этилади.

Биз яхши тушунамизки, ҳеч қайси тузум, ҳеч қандай ҳокимият шундай улкан, қимматбаҳо хом ашёни арзонгина етказиб берадиган, аслида мустамлака ҳолига тушиб қолган юртни ўз хоҳиши билан осонликча қўлдан чиқармайди. Буни биз ҳаммамиз жуда яхши англашимиз зарур.

Биз ўз кучимизни яхши биламиз, ўз халқимизга ишонамиз. Биз тинчлик ва осойишталик тарафдоримиз ва фақатгина тинчлик йўли билан, бирорта инсоннинг бурнини қонатмасдан ўз мақсадларимизга эришишга ҳаракат қиламиз ва ўз ниятимизга етамиз, иншоолло!

Бундай олий мақсадларга эришишнинг, халқимизга фаровон ва тинч-тотув турмушни таъминлашнинг, менинг фикримча, битта ягона шарти бор, у ҳам бўлса — биз ҳаммамиз, авваламбор ўз халқимиз, ўз миллатимиз бир тан, бир жон бўлиб, ҳамжиҳатликда курашишимиз, меҳнат қилишимиз зарур.

Шу эзгу орзуларни амалга ошириш учун ўлкамиздаги барча соғлом ватанпарвар кучларни, сиз, азиз ватандошларимизни, юртдошларимизни она тупроғимиз ҳаққи бирлашишга даъват этаман!

Энг аввало, ҳар қандай мафкуравий келишмовчиликлардан йироқ бўлишимиз зарур. Ҳар хил гина-аламларни четга суришимиз керак, улуғ ўзбек халқи, бутун туркистонликларга хос олижаноб фазилатлар ва ватанпарварлик анъаналарига муносиб бўлайлик.

Мен, Ўзбекистон Президенти сифатида, менга халқимиз юклаган бутун масъулиятни зиммамга олиб, сиз, азиз дўстларимни ишонтириб айтаманки:

— Ўзбекистонимиз чинакам эркин ва озод жумҳурият бўлади;

— Унда барча инсонларнинг ҳуқуқлари тенг ҳимоя қилинади;

— Юртимиз жаҳон тараққиётига бағир очиб, маърифат ва имонни ардоқловчи, одам қадри-қимматини эъзозлайдиган юрт бўлади. Мен шунга ишонаман ва сизни ҳам ишонишга чақираман.

Қадрли ватандошлар!

Дунёда ўзбекман деган, туркистонликман деган ҳар бир инсоннинг асл Ватани шу тупроқдир.

Бу тупроқда улуғ бобокалонларимиз ҳоки ётибди. Шу заминда ўтганлар ва шу заминни қўмсаб, унга етолмаганлар руҳи-покларига бош эгамиз. Ота-боболаримизнинг арвоҳлари бизнинг Ватанимиз учун қилаётган хизматларимиздан доим шод бўлсин.

Азизлар!

Сизларга, оилаларингизга соғлиқ, омонлик, бахт-саодат тилайман!

Халқ учун, Ватан учун, она диёр равнақи йўлида қилинаётган барча хайрли ишларингизда толе ёр бўлсин!

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Президенти Кенгашининг аъзоси, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Э. Самандаров, «Эл» халқаро уюшмасининг раиси А. Мақсудий, Улуғбек номидаги республика жамғармасининг раиси, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. Носиров, Ўзбекистон халқ шоири Эркин Воҳидов, шунингдек, Афғонистон, Саудия Арабистони, Сурия, Туркия, Австралия каби мамлакатларда истиқомат қилаётган ватандошларимизнинг вакиллари ҳамда қардош республикалардан учрашувга ташриф буюрган Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистонлик меҳмонлар ва бошқалар сўзга чиқдилар.

Учрашув Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги эълон қилинган ҳамда буюк ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллик юбилейи байрами кунларида бўлиб ўтаётганлиги, ўзбекистонлик ватандошлар билан дийдор кўришиш улуғ тарихий кун бўлиб қолиши алоҳида таъкидланди. Муҳим аҳамиятга эга бўлган бу учрашув чет эллардаги ватандошларимиз билан алоқаларнинг яхши йўлга қўйилишига хизмат қилади.

Ҳа, Навоийдек улуғ сиймолар, Темурдек жаҳонгирлар, Беруний, Улуғбек, Ибн Синодек буюк алломалар ўтган бу табаррук замин, қадимий Ватан энди-энди эркин нафас оляпти. Азалий миллий қадриятларимиз, тилимиз, урф-одатларимиз тикланяпти.

Биз яхши биламизки, деб айтилди учрашувда, Ғарб ва Шарқнинг илғор мамлакатларига нисбатан Ўзбекистоннинг иқтисодий жиҳатдан қолоқлигини тезроқ бартараф этиш, жумҳуриятимиз халқлари маданиятини равнақ топтириш, миллатнинг фаол салоҳиятини шакллантириш зарур. Бу масалаларнинг ҳаммаси Президентимиз И. А. Каримовнинг диққат марказида бўлмоқда.

Чет эллик ватандошларимиз Ўзбекистон Республикаси мустақил деб эълон қилинганлиги билан қизғин муборакбод этдилар ҳамда ана шу мустақиллик йўлида Ўзбекистон халқларига янгидан-янги муваффақиятлар тиладилар.

Учрашув қатнашчилари Ўзбекистон халқига Мурожаатнома қабул қилдилар.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Ш. М. Йўлдошев, Ўзбекистон Республикасининг вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Ш. Н. Маҳмудова, Тошкент шаҳар Кенгашининг раиси А. И. Фозилбеков, Ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчиси Б. А. Назаров қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг МАВСУМ ОЙНАСИ

1991 ТЕЛ: 33-54-33, 32-54-51, 32-54-52

МАЖБУРИЯТ ҲИСОБИГА

ФАРҒОНА. Фрунзе районидаги «Сирдарё» давлат хўжалигининг Носир Қўчқоров бошлиқ бригадаси пахтакорлари Фарғона вилоятида биринчилардан бўлиб зафар манзилига етдилар. 55 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 33 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Жами 176 тонна аъло нав хом ашё сотилди. Ялпи хирмоннинг 90 фоизи пўлат этаклардан бўшатилди. Эришилган ютуқда моҳир механизатор Нормат Ҳотамов, теримчилардан Раҳбарой Отақўзиева, Омина Қодирова ва бошқаларнинг муносиб улушлари бор.

Куни кеча яна бир жамоа — Даврон Нишонов бошлиқ бригада ҳам дастлабки довондан ошди. Гектаридан 28 центнердан хирмон кўтарилиб, қабул пунктига 160 тонна оқ олтин топширилди.

Ҳар иккала бригадада ҳам мажбурият ҳисобига пахта тайёрлаш давом этмоқда. Н. Қўчқоров бригадаси ҳосилдорликни гектар бошига 40, Д. Нишонов бригадаси эса 35 центнерга етказишни кўзлашаяпти.

Ҳ. АЗИМОВ.

ПЎЛАТ ЭТАК БАРАКАСИ

САМАРҚАНД. Пайариқ районидаги «Партия XXII съезди» жамоа хўжалиги механизаторлари биринчилар қаторида машина теримига киришдилар. Зангори кемаларнинг ишга тушиши кунлик суръатни кескин ошириб юборди. Моҳир механик-ҳайдовчилар Тиркаш Нуртоев Бердиқул Эгамбердиев, Шавкат Ортиқовлар агрегат бункеридан кунига 6 тонна ва ундан ҳам зиёд оқ олтин бўшатмоқдалар. Мавжуд 23 та терим машинаси тўла қувват билан ишлатилаяпти.

Хўжаликда маррани эгаллаган жамоалар кўпаймоқда. Бувра Абдураҳмонова, Болбуви Раҳматова, Хосият Қўлдошева бошлиқ звенолар мажбурият ҳисобига хом ашё топшира бошладилар.

А. ТУРДИБОЕВ,
бош иқтисодчиси.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ ЕТТИНЧИ СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари еттинчи сессияси 1991 йил 30 сентябрь куни эрталаб соат 10 да Тошкент шаҳрида чақирилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри, 1991 йил, 24 сентябрь.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари еттинчи сессияси муҳокамасига қуйидаги масалаларни киритиш назарда тутилмоқда:

1. Ўзбекистон Республикасидан СССР Олий Кенгаши палаталарининг таркибига делегат қилиб юбориладиган СССР халқ депутатлари ва Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг номзодлари тўғрисида.
2. «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг қонун лойиҳаси ҳақида.
3. «Ўзбекистон Республикаси Қонунига конституциявий мақом бериш тўғрисида» Ўзбекистон Республикасининг қонун лойиҳаси ҳақида.
«Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг асослари тўғрисида».
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.
5. Литва Республикаси, Латвия Республикаси, Эстония Республикаси мустақиллигини таниш тўғрисида ва Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ушбу республикалар Олий Кенгашларига мурожаатлари тўғрисида.

ИККИНЧИ ДОВОН САРИ

Республикамиз пахтакорлари тайёрлашган оқ олтин миқдори бир миллион тоннага етди. Жорий йилда ҳосил катта қийинчиликлар эвазига етиштирилди. Июннинг дастлабки ўн кунлигида ҳам ҳаво исимади. Кучли ёғингарчиликлар, чанг-тўзонлар рўй бергани, қайта-қайта уруғ қадалгани ғўза ривожига ўз таъсирини кўрсатди. Кўп йиллик тажриба, астойдил меҳнат, илғор агротехникага қатъий амал қилиш, эртапишар навларни ўстириш дуч келинган барча мушкулликларни енгиш, пахтадан мўл ҳосил етиштириш имконини берди.

Дастлабки миллион тонна хом ашёни тайёрлашда Фарғона, Бухоро, Сурхондарё, Хоразм ва Қашқадарё вилоятларининг заршунослари катта ҳисса қўшдилар. Фрунзе, Ўзбекистон, Ленинград, Бувайда, Шофиркон, Ромитан, Олот, Қоракўл, Ғиждувон, Ғузор, Баҳористон, Ангор, Жарқўрғон, Термиз ва Шеробод районлари пахтакорлари ҳар куни йиллик режанинг 4—5 фоизи миқдорида ва ундан ҳам зиёд оқ олтин тайёрлашга муваффақ бўлмоқдалар.

Шимолий вилоятларнинг хўжаликларидан ташқари бошқа барча асосий майдонларда сентябрнинг дастлабки ўн кунлигидаёқ чаноқлар лўппи-лўппи очилган бўлишига қарамасдан, ғўза баргини дорилаш бирмунча кечиктирилди. Натижада машина теримини бошлаш ҳам орқага сурилмоқда. Шу боисдан ҳозирга қадар саранжомланган оқ олтиннинг 70 фоиздан зиёди қўл терими ҳиссасига тўғри келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ қўлда саранжомланган ҳар килограмм пахтага 40 тийиндан, машина бункеридан бўшатилган ҳар тоннага 25 сўмдан ҳақ тўланаётгани мавсумни жадал олиб боришда муҳим омил бахш этаяпти. Жумҳурият бўйича ҳар теримчи ҳисобига кунига ўртача 80 килограммдан оқ олтин терилаяпти. Бухоро ва Андижон вилоятларида бу кўрсаткич 110—115, Қашқадарё ва Фарғонада 80—82 килограммни ташкил этаяпти.

Ғўза баргини тўктириш кечикканлиги туфайли республика бўйича мавсумга ҳозирланган зангори кемаларнинг ҳозирча 40 фоизи терימда ишлатилмоқда. Ҳар бир машина билан кунига ўртача 5 тоннадан ҳосил саранжомланаяпти. Фарғона, Бухоро ва Наманган вилоятларининг механизаторлари эса пўлат этаклардан 5,5—6 тоннадан дур бўшатмоқдалар. Сурхондарё, Қашқадарё, Фарғона ва Жиззах вилоятларида жами терим агрегатларининг ярмидан зиёди ишлатилмоқда.

Дастлабки миллион тонна пахта хирмонини тиклаш учун 13 иш куни кифоя қилди. Бу пахтачилик учун қулай келган ўтган йилги кўрсаткичдан тўрт кун кўп, 1989 йилдагидан эса шунча кун оздир.

Андижон, Тошкент, Хоразм вилоятларида ва Қорақалпоғистон республикасида терим суръатларини оширишга етарли эътибор берилмаётир. Пахта яхши очилганига қарамасдан ўтган йилгига нисбатан оз зангори кема ва теримчилар мавсумда қатнашмоқдалар. Машиналар иш унуми пастлигига дефолиация кеч ўтказилганлигини сабаб қилиб кўрсатиш мумкин. Лекин қўл теримида сусткашликка йўл қўйилаётганлигини ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайди. Ҳолбуки кузнинг ҳар бир куни, соати ғаниматдир.

Бугунга қадар республика бўйича 172 та бригада пахта тайёрлаш режасини бажарди. Иккинчи миллион ҳисобига оқ олтин топшириш, йиғим-терим қизғин давом эттирилмоқда.

Р. НАЗАРОВ,
Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлиги пахтачилик бошқармасининг бошлиғи.

ХИРМОНГА БАРАКА! 1991

Қорақалпоғистонда ва республика вилоятларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 25 сентябргача бўлган

МАЪЛУМОТ

(Режага нисбатан фоиз ҳисобида)

Вилоятлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
Фарғона	3,91	44,65	4,77	31,77
Бухоро	4,01	40,04	3,72	17,93
Сурхондарё	3,00	27,68	3,51	22,85
Қашқадарё	3,69	25,44	4,32	23,02
Хоразм	1,35	22,34	0,66	4,07
Наманган	3,35	16,29	3,93	12,78
Андижон	1,98	11,74	1,58	3,70
Қорақалпоғистон республикаси	0,85	10,45	0,70	6,14
Сирдарё	2,87	10,11	2,91	9,15
Самарқанд	1,70	9,25	1,55	5,15
Жиззах	2,69	8,50	3,21	9,66
Тошкент	0,97	5,55	0,92	2,59
Республика бўйича	2,64	20,54	2,71	12,54

«Қишлоқ ҳақиқати»га обуна қандай бораяпти?

АНЪАНАГА САДОҚАТ

Ҳамма жойда келгуси йил нашрларига обуна қизғин давом этаяпти. Қарши районидаги хўжалик, ташкилот ва муассасаларнинг аъзолари, ишчи-хизматчилари ҳам рўзнома ҳамда жаридаларга якдиллик билан ёзилаяптилар. Якинда Бешкент матлубот жамияти ходимларидан 107 нафари «Қишлоқ ҳақиқати»га обуна бўлишди. Қуйида шу соҳа мутасаддиларининг фикр-мулоҳазаларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

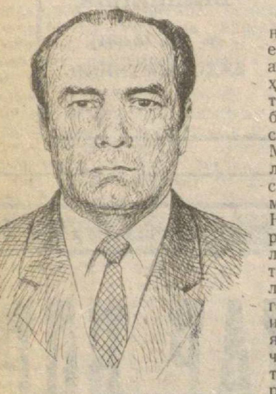

Раҳмон РАҲИМОВ — Бешкент нон комбинати директори:

— Газетанинг тарбиявий аҳамияти беқиёс. У кишига маънавий озуқа беради. Комбинатимиз ишчи-хизматчиларидан 57 нафари «Қишлоқ ҳақиқати»га обуна бўлишди. Бу рўзномага садоқатимиз рамзидир. Барча қатори биз матлуботчилар ҳам унинг ҳар бир сонини орзиқиб кутамиз. Зеро кундалик ҳаётимизни матбуотсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Жамиятимизда кечаётган янгиланиш жараёни, энг муҳим воқеа-ходисалар ҳақида манфаатдорлик билан сўз юритилаётганлиги айни муддао.

Сирасини айтганда, жорий йилда обуна ишларини расмийлаштириш қийин кўчаяпти. Бу ўз-ўзидан тушунарли. Бозор иқтисоди шароитида ҳар бир сўм ҳисобда. Юз бераётган танқислик халқимизни толиқтириб қўйди. Аммо бу вақтинчалик. Маънавий дунёмизни бойитиш, ўзлигимизни чуқурроқ англаш учун матбуотнинг таъсирчан сўзи зарур. Шахсан ўзим «Қишлоқ ҳақиқати»нинг доимий мухлисиман. Ёритилаётган материаллар долзарб ва муҳимлиги, тилининг соддалиги билан ажралиб туради. Сўнгги пайтларда ҳаёт қатламларига чуқурроқ кириб борилаётганлиги кўзга ташланмоқда. Хусусан, «Қонун номи билан», «Гулқайчи», «Мунозара минбари», «Аёл қалби», «Қут-барака сарчашмаси», «Ҳар соҳанинг ўз саркори бор» рукнлари остида ёритилаётган мақолаларни ўқиб, бир олам завқ оласан, киши. Буларнинг ҳаммаси ижодий изланиш, тинимсиз меҳнат мевасидир. Келгуси йилда ҳам севимли рўзномамиздан умидимиз катта. Унинг саҳифаларида аҳлоқ-одоб, инсон ва қонун, маънавий қадриятларимиз, нон ва новвойлар меҳнати ҳақида кўпроқ материаллар ўқишни истардик.

Шу ўринда жамоамиз ҳақида икки оғиз сўз. Биз эл дастурхонига азиз неъмат — нон ва нон маҳсулотлари етказиб берамиз. Бу қийин, аммо шарафли иш. Айниқса ҳозирги мушкул кунларда тадбиркорлик кўрсатиш, ҳар бир тийинни тежаб-тергаб сарфлаш талаб қилинаяпти. Маҳсулот сифатини яхшилашда Тўйчи Намозов, Ҳасан Қаршиев, Ёрқин Хуррамов, Шокир Узоқов, Майрам Комилова сингари ходимларимизнинг ҳиссаси катта бўлаётир. Жорий йилда 2125 тонна нон маҳсулотлари ишлаб чиқаришни режалаштирганмиз. Шу мақсадда барча имкониятдан фойдаланилаяпти. Етти ойда истеъмолчиларга 1280 тоннадан ортиқ маҳсулот етказиб берилди. Тасарруфимиздаги 15 та нон тайёрлаш тармоғи мунтазам ишлаб турибди.

Фаолиятимизда ютуқлар билан бирга камчилик ва муаммолар ҳам йўқ эмас. Биноларимиз эски. Жиҳозлар, асбоб-ускуналар ишдан чиққан. Шундай бўлса-да, меҳнат унумдорлиги пасайгани йўқ. Якинда лойиҳа қуввати 1.200 минг сўм бўлган янги нон заводи қурилиши бошлаб юборилди. У фойдаланишга топширилгач, кўпгина кишиларни иш билан таъминлаш, аҳолининг нон ва нон маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш имкони туғилади. Корхонамизда меҳнат қилаётган 66 кишидан 57 нафари «Қишлоқ ҳақиқати»га ёзилишди. Шундан ўн кишини корхона жамғармаси ҳисобидан обуна қилдик. Улар асосан ишлаб чиқариш илғорларидир.

Акром ШЕРХОНОВ — район матлубот жамияти савдо бўлими мудири:

— Қайта қуриш, ошкоралик шарофати билан матбуот нашрлари жўшқин тус олиб, ўқимишли бўлиб бораяпти. «Қишлоқ ҳақиқати» ҳам бундан мустасно эмас. Айниқса, «Гулқайчи», «Удумларимиз», «Қонун номи билан» рукнлари остида ёритилаётган мақолаларни таъкидлаб ўтгим келади. Бугунги муштарийни анойи дейиш қийин. У ўзига мақбулини, ёққанини танлаб ўқийди. Бу эса журналист ижодкорлар олдига янги талаблар қўймоқда. Якинда рўзномада Косонсой район матлуботчиларининг иш тажрибаси ҳақида ўқидик. Улар фаолиятидаги ибратли жиҳатлар бизга маъқул бўлди. Шеър ва ҳикоялар, жумҳуриятимиз спортчилари ҳақидаги мақолаларни ҳам қизиқиш билан ўқиймиз. Хуллас, рўзнома яқин маслаҳатчимиз, доимий кўмакдошимизга айланиб қолган.

Бу йилги обунанинг ўзига хос жиҳатлари бор. Рўзнома ва ойномалар тақдири қил устида. Ҳаётимизни уларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Шундай экан, қўлимиздан келганча ёрдам беришимиз лозим. Якинда обуна масаласини кўриб чиқдик. Матлуботчиларимиздан 50 нафари «Қишлоқ ҳақиқати»га ёзилишди. Обуна тўплаш давом этмоқда. Тасарруфимиздаги 60 та савдо шохобчасидан 40 таси қишлоқларда жойлашган. Йиғим-терим қизғин давом этаётган шу кунларда пахтакорларга намунали хизмат кўрсатишга интилаяпмиз. Бешта кўчма автодўкон навбат билан далаларда бўлиб, эл оғирини енгил, узоғини яқин қилаяпти.

Жорий йилда катта мақсадни кўзлаганмиз. Бугунгача аҳолига 16 миллион 40 минг сўмлик савдо хизмати кўрсатиб, саккиз ойлик режани 100,8 фоизга бажардик. Бу кўзланганидан 133 минг сўм кўпдир. «Бешкент», «Бахт» универсам магазинлари, «Ёшлик» савдо растаси ходимлари аҳолига беминнат хизмат кўрсатишмоқда. Норбиби Мирзаева, Ойгул Ҳасанова, Отабек Тошев, Анвар Дўстлибоев, Аҳмад Қаршиев каби матлуботчилар савдо маданиятини ошириб, эришилаётган ютуқларга муносиб ҳисса қўшишаяпти.

Бозор шароитида озиқ-овқат маҳсулотлари аҳолига белгиланган тартибда сотилаётир. Матлубот жамияти ҳузуридаги умумий овқатланиш корхонаси, бўрдоқичилик пункти, нон комбинатларида ҳам иш кўлами кенг. Меҳнаткаш инсон, унинг ҳаётий манфаатлари диққат марказида тутилаяпти.

* * *

Шу райондаги «Москва», «Ленин йўли», «Ленинизм» давлат хўжаликлари меҳнаткашлари ҳам «Қишлоқ ҳақиқати»га якдиллик билан обуна бўлмоқдалар. Бу борада алоқа ходимлари, жамоатчи фаоллар яқиндан ёрдам кўрсатишаяпти.

Ш. СУЛТОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

Жомбой районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида Тоғай Латипов бошлиқ бригада аъзоларини омилкорлар, деб таърифлашади. Улар ҳар қандай шароитда ҳам озуқа экинларидан баракали ҳосил етиштириб келишмоқда. Айни кунларда маккажўхори ўрими қизғин олиб борилмоқда. Ҳар гектар ердан 40 центнердан қаҳрабо дон олинмоқда.

СУРАТДА: Мусобақа пешқадами, механизатор Ҳ. Тошматов.

Ғ. АЛИЕВ олган сурат.

БУНЁДКОРЛАР ТУҲФАСИ

Ленин районидаги Зарбдор қишлоқ Советига қарашли Янгисор маҳалласида яшовчи аҳолининг қувончи чексиз. Айниқса болаларнинг. Бу ерда замонавий мактаб фойдаланишга топширилди. Бу ўқув масканини райондаги 110-механизациялашган кўчма колонна қурувчилари барпо этишди. Мактабда 10 дан ортиқ синф хонаси, фан кабинетлари, спорт зали ва ошхона бор. Хоналар 150 минг сўмлик ўқув қуроллари билан жиҳозланган. Машғулотлар бир сменада, кабинет усулида олиб борилмоқда.

У. АБДУЛЛАЕВ.

ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ДАВР ТАҚОЗОСИ

Андижоннинг қўриқ ердаги «Оқ олтин» давлат хўжалигида одамларнинг пул ишлаб топишига ёрдам беришга ва айни пайтда етиштирилган пахта таннархини арзонлаштиришдан фойда кўришга аҳд қилдилар.

— Илгари кўпгина пахтакорлар ҳосилни машиналар билан теришга менсимай қарар эдилар, — дейди хўжалик директори Аҳмаджон Ҳожиев, — энди аҳвол тубдан ўзгармоқда. Ижарачиларимизнинг ҳаммаси ҳосилни фақат машиналар билан териб олиш истагини билдиришди. Ўзингиз ўйлаб кўринг: 1 тонна пахтани қўлда териш учун 400 сўм пул тўлашга тўғри келади, механик-ҳайдовчига эса 1 тонна пахта териб бергани учун 25 сўм ҳақ тўланади. Шу сабабли техникага кенг йўл очилди. Терим мавсумида механизаторлардан ташқари бошқалар ҳам пул ишлаб топиши учун далаларнинг 20 фоизи қўл терими учун ажратилди.

Давлат хўжалигида вилоятда биринчи бўлиб машинада пахта териш бошланди. Ҳар куни йиллик режанинг 5—7 фоизи миқдорида хом ашё топшириляпти, режани 20 кун ичида бажариш мўлжалланмоқда.

Вилоятнинг кўпгина хўжаликларида машина терими оммавий бошланди.

ҲАР ИККИ ТОМОНГА ФОЙДАЛИ

Сирдарёдаги «Шоликор» давлат хўжалигида шолини тозалайдиган иккита агрегат ишлай бошлади. Илгари кўп меҳнат талаб қиладиган бу ишда 120 киши банд бўлар эди. Механизмлардан фойдаланиш натижасида Сирдарё шоли заводига топшириладиган маҳсулот сифати ҳам яхшиланди. Айни шу завод мутахассислари тоза шоли, бинобарин сара гуруч олиш учун қурилма ўрнатиш тўғрисида жон куйдиришди.

Корхона маъмурияти хом ашёни тозалаш жараёнларини такомиллаштиришда шоликор хўжаликлар билан мустаҳкам алоқа ўрнатди. Завод ўз ишлаб чиқаришини ҳам унутгани йўқ. Механизмлар янгилангандан сўнг у бир кеча-кундузда 120 тоннагача шолини оқлайдиган бўлди. Техника билан қайта жиҳозлаш иқтисодий кўрсаткичларга ҳам таъсир қилди — корхона ҳозир топшириқда белгиланганига нисбатан деярли 25 фоиз кўп фойда олмоқда.

БЎРСИЛДОҚ НОН

Янгиерликлар нон заводини янгилаш бошланганини ҳатто сезмай қолдилар, чунки дўконларга нон маҳсулотлари аввалгидек, узлуксиз келтирилмоқда.

Корхонани аллақачон янгилаш керак эди. Нон заводи қўриқ ерларни ўзлаштириш бошлаганда Янгиерда қурилган дастлабки корхоналардан биридир. Эндиликда дастгоҳларни янгилаб, маҳсулотларни яхшироқ сақлаш, ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш ҳисобига қўл меҳнатини мумкин қадар камайтириш мўлжалланмоқда.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ВАШИНГТОН. Америка конгрессининг сенати шу ҳафтада тўла таркибда бу ерда 1 октябрдан бошланадиган навбатдаги 1992 молия йили учун АҚШ ҳарбий бюджетини муҳокама қила бошлайди. Сенат бир неча кун ичида Америка парламенти шу палатаси маблағ ажратиш комитети ўтган ҳафтада маъқуллаган АҚШнинг 270,4 миллиард доллар миқдоридаги мудофаа бюджети лойиҳаси хусусида қарор қабул қилиши лозим. Америка маъмурияти талаб қилаётган кўпчилик дастурларни амалга ошириш шу бюджет ҳисобидан маблағ билан таъминланади. Айни пайтда тўла таркибдаги сенат ўз комитетининг Пентагоннинг бир қанча қимматга тушадиган дастурларига пул ажратишни қисқартириш тўғрисидаги, аввало «Стелс» технологияси асосида ясаладиган энг янги тўртта В-2 стратегик бомбардимончи самолётлар қуриш учун 3,2 миллиард доллар ажратиш тўғрисидаги қарорни келгуси йилгача қолдириш ҳақидаги таклифини кўриб чиқиши лозим.

●

СОФИЯ. Собиқ подшо Симеон иккинчи Болгария давлат бошқаруви шакли юзасидан плебисцит ўтказишга чақирмоқда. Унинг фикрича, Сталин режими 1946 йилдаги ғайриқонуний референдум вақтида давлат тузилишининг шакли сифатида республикани Болгарияга тиқиштирган эди. Собиқ подшонинг Болгария мустақиллиги эълон қилинганлигининг 83 йиллиги муносабати билан болгар фуқароларига мурожаатномасида ана шу даъват янгради. Даъватнома ёзуви якшанба куни бу ерда «Болгария подшолиги» конфедерацияси ташкил этган митингда эшиттирилди.

Ҳозирги вақтда Болгария халқ қўллаб-қувватлайдиган барқарор сиёсий тузумга муҳтождир, деб таъкидлади Симеон иккинчи. Конституциявий монархия демократик жараёнга ўтишни енгиллаштиришга ва мамлакатда миллий тотувликка кафолат беришга қодирдир. Подшо ҳокимияти тарихий ҳақиқатни фақат партия фойдасига бузиб кўрсатишларга уринишлардан ҳоли бўлишга ёрдам берган ҳамда ҳеч истисносиз барча сиёсий ташкилотлар ҳокимиятни бошқаришда иштирок этишини таъминлаган бўлур эди. У 1946 йилги референдум якунларини бекор қилиб, янгидан референдум ўтказишга чақирди. Башарти болгар халқининг кўпчилиги республикани сақлаб қолишни ёқласа, у ҳолда менинг сиёсий майдондан кетишим учун тўла асос бўлади, деди Симеон иккинчи.

Собиқ подшонинг гаплари онда-сонда қарсаклар билан кутиб олинди. София марказий майдонида тўпланган бир неча минг кишининг кўпчилиги «подшо оиласи аъзоларидан бирортасини» кўрамиз, деб кутаётган эди. Бир кун олдин Болгария матбуотида подшо оиласи аъзоларининг келиши кенг реклама қилинган эди. Митинг қатнашчиларининг кўпчилиги «Болгария подшолиги» конференцияси номзодлари учун бўлажак сайловда овоз беришга даъватни қўллаб-қувватламади.

●

ЛУАНДА. Унита мухолифлар ташкилотининг жангарилари якшанба куни Луандада Анголанинг Ангоп ахборот бошқармаси автомашинасини ўққа тутдилар. Пойтахтдаги полиция вакилининг айтишича, автомобилга мухолиф тўдалар ташкил этган байрамда қатнашаётган Унита аъзоси ўқ отган.

Ангоп ходимлари тунги сменадан сўнг уйларига қайтаётган автобусга қарата ўқ отилган, бахтли тасодиф туфайли ҳеч кимга шикаст етмаган.

●

БАЙРУТ. Ироқ ўтган йили Қувайтга бостириб кирган пайтда асир олган 2472 кишини қамоқларда ушлаб турибди, деди Қувайт ахборот вазири Бадр Жасам ал Ёқуб Ливанда чиқадиган «Ал хаводис» ҳафтаномаси мухбири билан душанба кунги суҳбатда. Шу асирлардан 1832 киши туб қувайтликлардир, 445 кишининг Қувайт паспорти бор, 66 киши саудиялик, 35 киши мисрликдир ва ҳоказо. Вазирнинг гапларига қараганда, Ироқ унинг мамлакати хавфсизлигига ҳамон таҳдид этмоқда. Бағдод Қувайтга нисбатан ҳам, Форс кўрфазидаги унга қўшни давлатларга нисбатан ҳам босқинчилик режаларидан воз кечган эмас. Шу муносабат билан Қувайт АҚШ билан ҳарбий битимни имзолашга рози бўлди. Бу битим Қувайт ҳудудида Америка қуролли кучларига имтиёз беришни, Қувайт Миллий Армияси ҳарбий хизматчиларини ўқитишни кўзда тутади.

●

БМТ. Ўтмишда жаҳондаги муносабатларни икки буюк давлатнинг рақобати белгилаб берар эди. Аммо мен ҳозир тинчлик ва фаровонликни вужудга келтириш тўғрисида, совуқ уруш тугаган ва тарих янги йўлга ўтиб олган давр ҳақида гапирмоқчиман, деди АҚШ Президенти Ж. Буш БМТ Бош Ассамблеяси 46-сессияси минбаридан туриб. Кўп йиллар давомида коммунизм жаҳонни гаровга ушлаб турди. Эндиликда, коммунизм жаҳон майдонидан чиқиб кетаётган пайтда илгари ўз ўтмишидан маҳрум қилинган халқлар ўзига хосликни изламоқда. «Атиги бир ой муқаддам Совет Иттифоқида фитначилар эркинлик ва ислоҳот кучларини тўғри йўлдан четга буриб юборишга уриндилар, — деди сўнгра Буш. — Лекин Совет фуқаролари уларнинг орқасидан эргашишдан бош тортдилар. Вакиллари шу залда ҳозир бўлган мамлакатларнинг кўпчилиги Михаил Горбачев билан Борис Ельцин бошчилик қилаётган ислоҳот кучлари тарафини олдилар, фитначиларга қарши чиқдилар. Ҳозирги пайтда совет халқи олдида турган вазифа ҳар бир кишининг эркинлигини, камчиликни ташкил этувчиларнинг ҳуқуқларини, демократия ва эркин бозорни тан олишга асосланган сиёсий тизимни барпо этиш зарурлигидан иборат».

●

ВАШИНГТОН. АҚШ давлат департаменти америкаликларга Грузияга сафар қилишдан тийилиб туришни қатъий тавсия этди. Бу ерда тарқатилган махсус ёзма «огоҳлантириш»да, жумладан, бу чора «Грузия республикасининг пойтахти Тбилисида фуқаро тартибсизликлари авж олганлиги ҳақидаги хабарлар билан боғлиқ эканлиги» таъкидланади.

Ҳозир Грузияда турган АҚШ фуқароларига «республикадан хавф-хатарсиз чиқиб кетиш учун дастлабки имконият пайдо бўлиши биланоқ, у ердан кетиш» тавсия этилади, деб таъкидланади ҳужжатда.

●

НЬЮ-ЙОРК. СССРнинг собиқ Ташқи ишлар вазири Эдуард Шеварднадзе Американинг Эй-Би-Си телекомпанияси мухбири билан суҳбатда Иттифоқ Президенти лавозимига ўз номзодини овозга қўймаслигини айтди. «Мен ўз олдимга бундай вазифани қўйганим йўқ, бинобарин бу лавозимга ўз номзодимни кўрсатмайман, — деди у. Лекин мен бу жараён демократия доирасида ўтиши учун ҳамма ишни қилишни ўз мақсадим деб биламан». «Совет Иттифоқининг яқин келажаги жуда оғир бўлади, — деб таъкидлади Э. Шеварднадзе. — Фақат озиқ-овқат етишмаслиги жиҳатидан оғир бўлмайди. Ўнг кучларнинг майдонга чиқиши хавфи сақланиб турибди. Иқтисодиёт танг аҳволда. Аммо Совет Иттифоқидаги беқарорлик — тинчлик учун энг даҳшатли хавфдир. Бу ядровий ва экологик хавфдан ҳам даҳшатлироқдир. Бу йил жуда қийин бўлади. Аммо назаримда, келаси йили аҳвол яхшилана бошлайди ва барқарорлашади».

●

БЕЛГРАД. ЮСФР Иттифоқ ижроия вечеси (ҳукумати)нинг бу ерда бўлиб ўтган мажлисида Хорватияда ўт очишни тўхтатиш тўғрисида яқинда эришилган битимни изчиллик билан бажариш зарурлиги таъкидланди. Иттифоқ ҳукумати Хорватия ҳарбийлаштирилган тузилмалари, Югославия халқ армияси бўлинмалари ва Серб лашкарлари ўртасидаги уруш ҳаракатларини тўхтатишнинг дастлабки ижобий натижаларини таъкидлаб, ярашни сақлаб қолиш юзасидан қўшимча чора-тадбирларни ишлаб чиқиш мақсадида битимни имзолаган томонларнинг янги учрашувини тезроқ ўтказишни маъқуллади. Ҳукумат Европа Ҳамжамияти кузатувчиларининг комиссияси тўғрисидаги меморандум асосида Югославиядаги вазиятни барқарорлаштириш юзасидан воситачилик хизмати кўрсатишни давом эттириш ҳақида илтимос билан Европа Ҳамжамиятларига мурожаат қилиш тўғрисида ҳам қарор қабул қилди.

●

ЖАЗОИР. Жазоир пойтахтида Фаластиннинг қувғиндаги парламенти — Фаластин Миллий Кенгаши (ФМК)нинг 20-сессияси иш бошлади. Сессия ишида Фаластин қаршилик кўрсатиш ҳаракати турли отрядларининг намояндалари қатнашмоқдалар. Яқин Шарқ можаросини тинч йўл билан бартараф этиш истиқболи хусусида Фаластин озодлик ташкилотининг умумий йўлини ишлаб чиқиш, шунингдек Яқин Шарққа доир халқаро конференцияда иштирок этиш учун Фаластин вакилларини аниқлаш кун тартибидаги бош масаладир. Фаластин озодлик ташкилоти ижроия комитетининг раиси Ясир Арафат миллий кенгаш сессиясини очиш чоғида сўзлаб, Исроил маъмурларининг бузғунчилик йўли оқибатида босиб олинган ҳудудлардан вакиллар сессияга кела олмаганлиги муносабати билан таассуф билдирди. Бу воқеа ҳозирги Исроил ҳукуматининг «Ирқчи ҳукумат» эканлигини, унинг минтақада адолатли тинчлик ўрнатиш учун давр билан ҳамнафас бўлишни истамаётганлигини яна бир бор тасдиқлайди, деб таъкидлади Ясир Арафат. Фаластин раҳбари Фаластин Озодлик Ташкилотининг ҳамиша Яқин Шарқда тинчлик бўлишига интилиб келганлигини айтди, бироқ, деб таъкидлади у «Биз куч билан тазйиқ ўтказиб мажбур қилдирилган тангликни сохта бартараф этишни эмас, балки халқаро қонунийликка, дахлсиз сиёсий ва инсоний ҳуқуқларни ҳурмат қилишга асосланган тинчликни хоҳлаймиз».

(ТАСС).

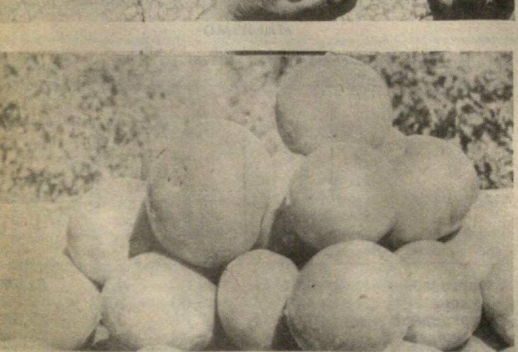

Жиззах районидаги «Коммунизм» давлат хўжалиги уруғчилик ва сабзавотчиликка ихтисослашган.

Хўжаликда бу нозик тармоқнинг тажрибали усталари кўп. Майрам Қайнарова ана шулардан бири. У етакчилик қилаётган бригада жамоаси бу йил аъло навли 450 килограмм помидор уруғи ва 150 тонна помидор етказиб беришди. Режа ошиғи билан уддаланди. Айни пайтда бригада далаларида ҳосил йиғиб олиш ишлари қизғин.

СУРАТЛАРДА: 1. Бригада етакчиси Майрам Қайнарова. 2. Аъло навли помидорлар.

П. ЭРГАШЕВ олган суратлар.

АРАБХОНА КОРХОНАСИ

Иморат қуриш учун кўп нарса, энг аввало ғишт зарур бўлади. Бошқа жойлардаги каби Пахтаобод районида ҳам якка тартибда иморат қуришлар гуркираб авж олган бугунги кунда одамларнинг бинокорлик материалларига бўлган талаб-эҳтиёжи ортиб бормоқда. Пахтаобод районида ғишт заводи қурилсин, деб сайловчиларнинг вилоят ва жумҳурият халқ депутатларига қилган мурожаатлари беиз кетмади. Арабхона қишлоғида пишиқ ғишт ишлаб чиқарадиган завод қуришга қарор қилинди. Лойиҳа ва смета харажатлари тайёр бўлгач, у 1991 йил иккинчи ярми иш планига киритилганди. Янги корхона қурилиши бошлаб юборилди.

Бўлажак завод учун танланган майдонга ҳурматли оқсоқоллар, ёшлар бу ерда тўпландилар. Ғишт заводи қурилиши бошланишига бағишланган йиғинни Арабхона қишлоғининг меҳнат фахрийси Хидирали ота Утанов очди. У аҳолини ғишт билан таъминлайдиган янги корхонани кўпчилик орзиқиб кутаётганини таъкидлаб, иншоотни тез ва соз қуришни бунёдкорлардан сўради. Шундан сўнг 114- кўчма колонна азаматлари қурилишни бошлаб юбордилар. Шавкат Холдоров, Раҳимжон Сотимов, Абдукарим Мамадалиевлар кран узатиб бераётган бетон қоришмаларини пойдеворга тўкиб, шиббалаб-зичлаштириш асбобларини ишга солдилар.

Бугун ғишт заводи қурилишида иш қизғин, бинокорлар икки сменада жадал меҳнат қилишаяпти. Йил охиригача улар ярим миллион, жами 4.700 минг сўмлик бунёдкорлик ишларини бажаришга аҳд қилганлар.

Ғишт заводига ускуналарни саратовлик машинасозлар етказиб берадилар. Ҳумдон ва печларнинг дастлабки туркуми етиб келди.

— Ғишт заводи учун Арабхона қишлоғининг танланиши бежиз эмас, — дейди халқ депутатлари район Кенгашининг раиси М. Эргашев. — Бу ердаги адир ва тепаликлар корхона учун хом ашё манбаи бўлиб хизмат қилади. Энг муҳими, тупроқ ғиштбоп, ундан пишиқ-мустаҳкам материал тайёрлаш мумкин.

Янги завод Арабхона қишлоғи қиёфасини тубдан ўзгартириб юборади. Бу ерда савдо маркази, мактаб, боғча, ётоқхона, ишчилар учун турар жой бинолари қурилиши ҳам кўзда тутилган. Завод тўла қувват билан ишлай бошлагач, йилига 15 миллион дона ғишт тайёрлаб чиқаради.

С. РЎЗИМАТОВ.

ҒАЛЛАЗОР КЕНГАЯДИ

Қашқадарё вилояти ғаллакорлари бу йил кузда 80 минг гектар суғориладиган майдонга уруғ қадашади. Бу ҳосилдорлиги кам бўлган пахтазорлар ҳисобига экилади. Шу тариқа келгуси йилда 240 минг тонна қўшимча дон тайёрлаш имконияти яратилади. Илгари вилоятда асосан адир ерларда ғалла етиштириларди. Кейинги пайтларда аҳолининг бошоқли донга, айниқса, буғдойга талаби ортганлиги, республика Президентининг қишлоқ жойларда аҳолини ғалла билан таъминлаш тўғрисидаги фармони сувли ерларда ҳам бу экинларни экишни тақозо этмоқда. Яқин икки-уч йил ичида вилоятда йиллик дон етиштириш миқдори 500 минг тоннага етказилиши мўлжалланмоқда. Ульянов, Нишон ва бошқа қўриқ районларда бунга, айниқса, катта эътибор берилаяпти.

И. АМИРҚУЛОВ.
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Улкан хирмон—Мустақил Республикага дармон

«Тошкент — Жиззах» автобуси Янгийўл, Чиноз районларини оралаб манзил томон одимлайди. Далаларга суқланиб боқамиз. Айрим хўжаликларда сўнгги гектарлардаги ғўза баргини тўктириш, зангори кемалар буриладиган жойларни ҳозирлаш ишлари қизғин олиб борилаяпти. Сирдарё вилоят Оқолтин районн пахтазорларида эса йиғим-терим авжида. Ён-атрофни агрегатлар ҳайқириғи тутган. Шу куни Сардоба пахта тозалаш заводи чўлқуварлар етиштирган дастлабки ҳосилни қабул қилиб олаётган экан. Оқ олтин карвонига бағишланган тантанада иштирок этиш, шавкатли механизаторлар, ташаббускор деҳқонлар фаолияти билан яқиндан танишиш мақсадида режани ўзгартирдик.

Уфққа туташ кенг пахтазор. Чаноғидан тошиб лўппи-лўппи бўлиб очилган олтин чаноқлар далаларга файз бахш этган. Барча хўжаликларда терим машиналари тўла унум билан ишлатилмоқда. Район Кенгаши раиси Абдураззоқ Норбоевич Қаюмов дастлаб Усмон Носир номли давлат хўжалигида бўлишни таклиф этди. Сабаби совхоз заршунослари оғир шароитда деҳқончилик қилишар экан. Ерлар ўта шўрланган. Хўжаликка моҳир ташкилотчи, ишбилармон раҳбар Худоёр Латипов бошчилик қилган кезлар довруғи кенг ёйилди. Отадан кейин қисқа вақт ичида учта директор фаолият юритди. Иш орқага кетди. Раҳбарлар шароитни яхши билмаганликлари туфайли эсанкираб қолишди. Шунда кўпчилик таклиф-мулоҳазаси асосида 15 йилдан буён бўлим бошқарувчиси бўлиб ишлаётган Маҳмуджон Тўқмоқов совхозга раҳбар этиб тайинланди. Ёш директор биринчи кунданоқ ишчи ва хизматчиларни ижтимоий ҳимоялаш, ерни эъзозлаш, пахтачиликка механизацияни тўла жорий этишга эътиборни кучайтирди. Ҳал қилувчи дамларда омилкорлик, қатъиятлик кўрсатди. Унинг уддабуронлиги, деҳқонларнинг фидойи меҳнати туфайли ўтган йили хўжалик вилоятда биринчилардан бўлиб давлатга пахта топшириш режасини бажарди. Ҳосилдорлик гектарига беш центнерга ошиб, 30 центнерга етди. Бу йилги ният ана шу кўрсаткични 32 центнерга етказиш.

Ҳосил чўғи кутилганидан зиёда. Олтита терим агрегати оҳиста сузмоқда. Маҳмуджон Тўқмоқов ҳам шу ерда экан.

—Механизаторлар биринчи кундан юқори кўрсаткичга эришишаяпти, — дейди у суворийларга меҳр билан тикилиб, — айниқса М. Ербеков, М. Абдуалимов каби зарбдорлар кунига 10—12 тоннадан пахта териб, мусобақага қизғин тус беришаяпти. Икки азаматнинг ҳар бири ўтган йили пўлат этакдан 276 тонна оқ олтин тўкишган эди. Бу йил 300 тонна учун курашишмоқда. Бизнинг шароитда фақат машиналарга таяниш лозим. Ишчи кучи кам, мажбурият эса ҳар қачонгидан юқори. Жорий йилда совхоз бўйича 12,5 минг тонна пахта топшириш режалаштирилган.

Далаларни айланамиз. Чўлқуварларнинг руҳи баланд. Қўлда терилган бир килограмм ҳосил учун 40 тийин, машинада саранжомланаётган бир тоннасига 25 сўм ва ундан юқори ҳақ тўланаётганлиги одамларнинг кайфиятига-кайфият қўшган. 80 та звенода кун сайин суръатга-суръат қўшилаяпти. Тажрибали заршунос Акакул Сингдоров бошлиқ звено кунига йиллик режанинг 6—7 фоизи миқдорида ҳосил топширмоқда. Бутун диққат эътибор мавсумни қисқа муддатда тез ва соз тугаллашга қартилган.

Район раҳбарлари А. Тоиров номли давлат хўжалиги заршунослари ҳақида ҳам илиқ гапларни айтишди. Унга асил чўлқувар Жўрақул ака Тўхтаев раҳбарлик қилмоқда. Директорни 3-бўлим даласида учратдик.

— Шу кунларни қанчалик орзиқиб кутганимизни билсангиз эди, — фикрини ифодалайди Жўрақул ака. — Дастлаб иш бошлаганимда совхознинг 5 миллион сўм қарзи бор эди. Энг ташвишлиси одамларда ишонч, иштиёқ сезилмасди. Айримлар бошқа хўжаликларга ўтиб ишлашни ихтиёр қилишарди. Йиллар мобайнида ерларни текислаш ишлари номигагина бажарилган. Дренажлар ишдан чиққан, экин майдонлари пастқамликда жойлашганлиги учун оқава сувлар йиғилиб, заминни берч қилиб юборганди. Мутасадди ташкилотлар олдига масалани кўндаланг қўйдик. Бироқ деҳқон мушкули осон бўлмади. Шунда севимли рўзномамиз «Қишлоқ ҳақиқати» жонимизга оро кирди. Унда танқидий мақола эълон қилиниб, қийинчиликларимиз, ечимини кутаётган муаммолар рўй-рост кўрсатилди. Матбуотнинг кучини шунда сездик. Қисқа вақт ичида совхозга амалий ёрдам ва мадад кўрсатилди. Оғир дамларда елкама-елка туриб курашган чўлқуварлардан ғоят миннатдорман. Икки йил деганда қаддимизни ростладик. Ўтган йили районда биринчи бўлиб маррага етдик. Заршунос қўли пул кўрди. Президентимиз И. А. Каримовнинг ҳаётбахш фармонлари мададкор бўлди. Йиғим-терим ишларидаги уюшқоқлик, сафарбарлик ана шунинг шарофати.

Абдували Ҳакимов бошқарувчилик қилаётган бўлимдамиз. Ҳамма механизатор Нурилла Саидқуловни табрикларди. Боиси кеча у агрегати бункеридан 14 тонна оқ олтин тўкибди. Мусобақадоши Фармон Серкабоев ҳам бўш келаётгани йўқ.

Бўлимда 64 киши меҳнат қилади. Йиғим-теримни 5 октябрга қадар муваффақиятли якунлаш учун барча имконият ишга солинмоқда. Заршунослар саркорлари А. Ҳакимовдан миннатдор. Мўл, арзон ва сифатли ҳосил етиштиришнинг ўзига хос тажриба мактабини ўтаган раҳбар чўлқуварларни умуммақсад сари сафарбар этмоқда. Унинг ташаббуси билан янги дала шийпони бунёд этилаяпти. Бу ерда иссиқ овқат, чой тайёрланаяпти. Томорқада етиштирилган сабзавот, полиз маҳсулотлари асқотмоқда.

— Бу йилги мавсум ҳар қачонгидан уюшқоқлик билан ўтаяпти, — дейди механизатор Баҳодир Комилов. — Машиналар пухта созланганлиги суръатни кун сайин ошириш имконини бермоқда. Ният ялпи ҳосилнинг 96 фоизини техника ёрдамида саранжомлаш. Кўпмингкилограммчилар ўртасидаги мусобақада Мухтасар Серкабоева пешқадамлик қилаяпти. У кунига 160—180 килограммдан дур термоқда.

Бўлим бошқарувчиси А. Ҳакимов матбуотнинг таъсири хусусидаги мулоҳазалари билан ўртоқлашди.

—«Известия» рўзномасидаги В. Вижутовичнинг «Узиб қўйилган вагон» сарлавҳали мақоласини ўқиб барчамиз ҳайратдан ёқа ушладик, — дейди у, — Ахир қачонгача марказий матбуот Ўзбекистондаги ҳаётни, рўй бераётган ўзгаришларни нотўғри талқин қилади. Бундай чиқишлар одамларни асабийлаштирмоқда, ишдан чалғитмоқда. Ўзингиз ўйланг, фидойи халқимиз меҳнатдан бошқа нарсани билмайди. Айни кунларда эрта тонгдан то кун ботгунга қадар даладамиз. Оқни қора қилиб кўрсатаётганлар қишлоқларимизга келишсин. Халқ қанчалик оғир шароитда яшаётганлигини ўз кўзлари билан кўришсин. Одамга алам қилади, мамлакатга, чет давлатларга газ улашиб ўзи тезак тутаётган, баъзида ичимлик сувга зор бўлган кишиларни ёмон отлиқ қилишга қандай журъат этишаяпти. Биз — заршунослар мустақил республика Президенти И. А. Каримов халқ фаровонлиги йўлида ўзини аямай фаолият юритаётганини қалбдан ҳис қилиб турибмиз. «Известия» рўзномаси у кишининг сўзларини нотўғри талқин қилганлиги ҳайратимизни ошириб юборди. Чўлқуварлар Ўзбекистоннинг қадр-қимматини ерга уришни бас қилишни қатъий талаб қилмоқдалар!

Усмон Носир номли давлат хўжалиги раҳбари М. Тўқмоқовнинг қадами қутлуғ келди. Олти йилдан буён қолоқлар сафида келаётган совхоз илғорлар қаторидан ўрин олди. Меҳнатсеварлар бу йил давлатга 12,5 минг тонна оқ олтин етказиб бериш учун курашишмоқда.

СУРАТДА: хўжалик раҳбари С. Тўқмоқов (чапда) ва ташаббускор пахтакор А. Сингдоров.

ОҚОЛТИНЛИКЛАР ШИЖОАТИ

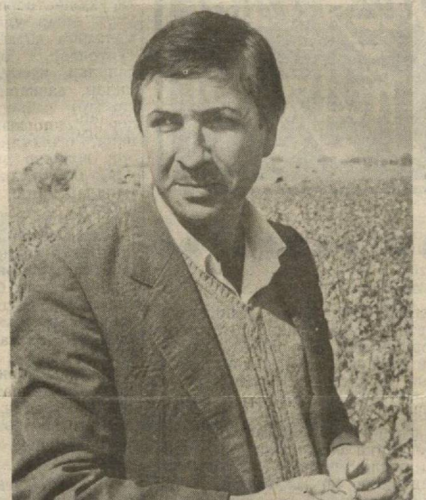

— Чўлда ишлашнинг ўзи бўлмайди. — дейди «Фарғона» давлат хўжалиги раҳбари О. Мирҳабибов. — Пахтапарвар, эътиқодли деҳқонларимизга қуллуқ. Улар мавсумни қисқа муддатда муваффақиятли якунлаш учун қўлларидан келган барча ишни қилишмоқда.

●

2-бўлим даласидан қўшни хўжалик деҳқонлари ҳузурига шайланганимизда бир гуруҳ ишчилар бизга юзланишди.

—«Қишлоқ ҳақиқати» том маънода севимли маслаҳатгўйимиздир, — кўпчилик фикрини ифодалади агроном Абдуқодир Рўзиқулов. — Унда босилаётган долзарб мавзулардаги мақолаларни ўқиб, кўп саволларга жавоб олаяпмиз. Истагимиз -- халқ дастурхонини тўкин-сочин қилишга бел боғлаган соҳибкорлар, пахтакорлар, чорвадорлар ҳаёти, орзу-армонлари, ечимини кутаётган муаммолар хусусида кўпроқ ёзилса. Суратлар каттароқ ҳажмда берилса айни муддао бўларди. Зеро, деҳқон бағрикенгликни ёқтиради. Мамнуният билан таъкидлайман, шу кунгача хўжалигимиздан севимли рўзномамизга 178 киши обуна бўлди. Бу кўрсаткич бир ой ичида камида 300 тани ташкил этади.

«Фарғона» давлат хўжалиги пахтакорлари ҳам синов дамларини бошдан кечиришаяпти. Айрим раҳбар ва мутахассисларнинг айби билан ўтган йили бу ерда йиллик режа бажарилмади. Сабоқлардан тўғри хулоса чиқарилди. Директор Олимжон Мирҳабибовнинг ташкилотчилиги, ишлаб чиқаришда тўплаган бой тажрибаси қўл келмоқда. Хўжаликнинг 2-бўлими пахтазорлари. Ўта шўр ерларда мўл ҳосил яратган азизу мукаррам деҳқонларга минг бор қуллуқ. Йиғим-теримда ялпи сафарбарлик таъминланган. Бешта терим машинаси жавлон урмоқда. Агрегатлар бункери пайкал охирига етмай оқ олтинга тўлмоқда. Бу жорий йил хирмони баракали бўлишидан далолат.

Бўлим заршунослари 521 гектар ерга чигит қадашганди. Об-ҳаво инжиқликлари туфайли юзага келган қийинчиликлар мардона енгиб ўтилди. Баъзилар 2-бўлим бу йил режани бажаролмайди, деган фикрга боришганди. Тадбиркор, ҳар қандай шароитда ҳам ишнинг қаловини топа биладиган деҳқонлар барчани лол қолдиришаяпти. Кунига йиллик режанинг олти фоизи миқдорида дур топширишаяпти.

Механизатор Михаил Қаршиев фаолияти хусусида алоҳида тўхталиш жоиз. Техника ихлосманди бултур чинакам жасорат кўрсатди. Ҳар дақиқадан, имкониятдан унумли фойдаланиб, пўлат этакдан 157 тонна пахта тўкди. Михаилнинг фидокорлиги муносиб тақдирланди. У «Москвич» автомашинаси билан мукофотланди. Директор Олимжон Мирҳабибовнинг таъкидлашича, 94 та машина юқори унум билан ишлатилмоқда. Ялпи ҳосилнинг 95 фоизи агрегатлар ёрдамида саранжомланади. Иброҳим Раҳимов, Раҳматилла Маматқулов каби суворийлар кунлик меъёрни икки ҳиссага етказиб адо этишмоқда. Қувончлиси шуки, Ортиқали Оқилов, Алишер Қорабоев, Абдувойид Маматқосимов ўртоқлар бошлиқ звенолар йиллик режани ортиғи билан бажарганликлари ҳақида ахборот бердилар. Бу барчани янги марралар сари илҳомлантириб юборди.

М. ҚАЮМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

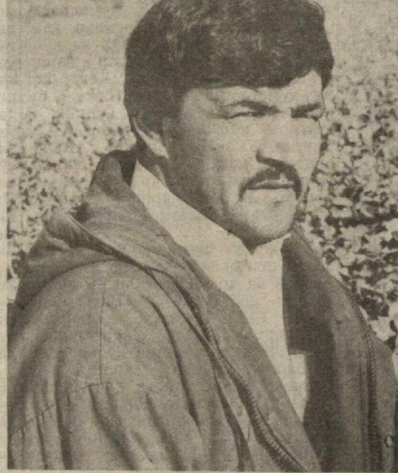

Абдували Ҳакимов ҳам чўлда чиниқди, механизатор сифатида обрў-эътибор қозонди. Айни кунларда у А. Тоиров номли давлат хўжалигининг 2-бўлимига моҳирлик билан бошчилик қилаяпти.

Йиғим-теримда иштирок этаётганларга қулай шароитлар яратиш ҳам фарз, ҳам қарз. А. Тоиров номли совхозда бу борада ибратли тадбирлар амалга оширилаяпти. Шийпонларда иссиқ овқат, чой тайёрланмоқда. Бўлимлар ва бригадаларнинг томорқаларида етиштирилган анорлар чўлқуварлар дастурхонини безамоқда. Бу барча қатори совхоз раҳбари Ж. Тўхтаевни (суратда) ҳам қувонтирмоқда.

Н. АЛМУРОДОВ олган суратлар.

ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

Андижонда халқ депутатлари вилоят Кенгашининг сессияси бўлди. Сессия қатнашчилари озиқ-овқат маҳсулотлари ресурсларини кўпайтириш ҳамда вилоят аҳолисини мева-сабзавот маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш учун бундай маҳсулотларни қишга ғамлашга доир биринчи навбатда бажариладиган чора-тадбирлар тўғрисида вилоят ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари: вилоят деҳқончилик-саноат бирлашмасининг раиси И. Қ. Қурбонов маърузасини муҳокама қилдилар.

Уй-жой, коммунал хўжалиги ва ободонлаштириш доимий комиссиясининг иши тўғрисидаги ҳисобот тингланди ва корхоналар ҳамда муассасаларни лойиҳалаштириш, қуриш ва қишлоқ хўжалигида фойдаланиш учун ер участкаларини танлаш ва ажратиш масалалари ҳал қилинди.

Сессия Андижондаги Октябрь майдони номини ўзгартириб, унга Бобур номини бериш ва келгусида бу ерда унинг ҳайкалини ўрнатиш тўғрисида қарор қабул қилди. Вилоят «Коммунист» рўзномаси номини ўзгартириб, уни «Андижонnoma» вилоят ижтимоий-сиёсий газетасига айлантириш ҳақида қарор қабул қилинди.

Сессия қатнашчилари дўконлар ва бозорларни халқ истеъмоли моллари билан тўлдиришда халқ усталарининг катта ҳиссасини ҳисобга олиб, ҳар йили сентябрь ойининг иккинчи шанба куни «Ҳунармандлар ва амалий санъат ходимлари куни» байрамини нишонлашга қарор қилдилар.

Сессияда халқ депутатлари вилоят Кенгаши раиси Қ. Ҳ. Холмирзаев нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

МАМЛАКАТ БЎЙЛАБ

Белоруссияда тузилаётган «Кафолот» жамғармаси хорижий сармоялар учун гаров сифатида маҳаллий маҳсулот ҳамда товар-хом ашё ресурсларини жалб этади. Унга Ғарбдаги фирмаларни жалб этиш учун республикада пул ҳисоб дафтарчасини очиш ва устав сармоясига юз фоизли ҳиссаси бўлган корхоналарни таъсис этишга рухсат берилди.

●

Қирғизистоннинг Олойку водийсида жуда кўп кўмир қатламлари борлиги аниқланди. Кўмир қатламлари турли чуқурликда жойлашган бўлиб, ёқилғини шахта усулида ва очиқ йўл билан қазиб олишга имкон беради. Кон Совет райони ҳудудида бўлиб, у тўла-тўкис ишга тушрила бошлагач, фақат районнинг ўзини эмас, айни вақтда қўшниларни ҳам кўп йиллар мобайнида ёқилғи билан таъминлаши мумкин.

●

Волинь вилоятидаги Горохов шаҳрида механика-қуюв заводи фойдаланишга топширилди. Корхона шу кунларда тақчил бўлиб қолган жодиларни ишлаб чиқаришга киришди. Илгари вилоятда бундай техника етарли миқдорда тайёрланарди. Корхоналар йўналишини ўйлаб- нетиб ўтирмай ўзгартириш натижасида уни ишлаб чиқариш тўхтатиб қўйилганди. Бу йилги қиш мавсуми бошлангунича янги корхона чорвадорлар учун камида беш юзта жоди тайёрлаб беради.

●

СССР Фан ва технологиялар давлат комитети фитна оқибатларини тугатиш жамғармасига юз минг сўм пул ўтказди. Комитет ходимларидан бирининг ТАСС мухбирига ҳабар қилишича, бу пуллар янги техника яратганлик учун бериладиган моддий рағбатлантириш жамғармасидан олинган. Янги техника яратиш борасидаги ишларни тўхтатиб турса бўлади, чунки август воқеаларининг оқибатлари яқин орада билиниб қолади.

●

Океан шаҳри аҳолисини чиройли денгиз чиғаноқлари билан ҳайратга солиш қийин. Шундай бўлсада, В. К. Арсеньев номли давлат музейида очилган кўргазма энг яхши кўргазмаларнинг бири сифатида эътироф қилинди. Унга табиат қўли билан яратилган тўрт юздан ортиқ чинакам «бадиий асар» қўйилган. Нафис шакли ва хилма-хил ранглари билан кишини ҳайратга соладиган ноёб чиғаноқлар ва маржонлар Янги Зеландия қирғоқлари ва Сейшель оролларидан то Владивосток соҳилларига келиб уриладиган Буюк Петр кўрфазигача бўлган ерлардан топилган. Узоқ шарқлик эр-хотин Валентина ва Леонид Бесковайнийлар 20 йил мобайнида ана шу ажойиботларни тўплаганлар.

(ТАСС мухбирларининг хабарларидан).

КАМАРБАСТАМИЗ

Бу йил республикамиз деҳқонлари мураккаб шароитда меҳнат қилдилар. Кўклам салқин келганлиги, кучли дўл ва ёғингарчиликлар қишлоқ хўжалиги экинларининг ривожига ҳалал берди, ҳосилга путур етказди. Табиий офат оқибатлари пешона тери, тажриба ва маҳорат эвазига бартараф этилди. Ғўза парваришида барча тадбирлар ўз вақтида, сифатли бажарилганлиги айниқса пайкалларда яхши ҳосил тўплашга имконият яратди.

Маиший хизмат кўрсатиш ходимлари ҳозирги долзарб дамларда қишлоқ аҳли билан елкама-елка туриб, уларга ўз хизматимиз-ла ғамхўрлик қилиш пайида бўлаяпмиз. Шу мақсадда 330 дан зиёд кўчма бригадалар тузилди. Улар 212 та махсус автомашиналар ва ҳамма зарур жиҳоз-ускуналар билан таъминланган. Ҳар қайсисида сартарош, суратчи, кийим тикишга, буюмларни тозалаш ва ювишга буюртма олувчи, оёқ кийимини тузатувчи, қийин маиший хизмат техникаларини таъмирловчи бор. Район ишлаб чиқариш бирлашмалари мазкур бригадалар ихтиёрига ўзларининг моҳир мутахассисларини ажратдилар. Жойларга бориб пахтакорларга хизмат кўрсатиш ишига жами 2 минг нафардан ортиқ тармоқ усталари жалб этилдилар.

Ўзбекистон маиший хизмат жумҳурият марказида ишлаб чиқилган тадбирларда пахтакорларга хизмат кўрсатиш турларини кенгайтириш, дала четларида, шийпонларда уларнинг ҳожатларини чиқариш кўзда тутилган. Кўчма бригадалар ўз иш жадвалларига эга, ҳаракат йўналишлари район ишлаб чиқариш бирлашмалари томонидан маҳаллий Кенгашларининг ижроқўмлари, жамоат ташкилотлари, хўжаликлар раҳбарлари билан биргаликда тузилган хариталарда белгилаб қўйилган.

Маълумки, қишлоқда маиший хизмат кўрсатишнинг ҳозирги аҳволи талабга жавоб бермайди. Лекин бугунги кунда маиший хизмат ходимларининг куч-ғайратлари шаҳар билан қишлоқ аҳолисининг шундай хизматларга эҳтиёжларидаги мавжуд фарқни бартараф этишга қаратилган. Косонсой, Задарё, Янгиқўрғон районлари маиший хизмат кўрсатиш бирлашмалари сингари илғор жамоаларнинг тажрибалари ҳамма жойда кенг тарғиб қилинмоқда. Бу айниқса йиғим-терим даврида пахтакорларга хизмат кўрсатишга тааллуқлидир. Янги хизмат турлари жорий этилаяпти, ходимларнинг малакалари оширилаётир.

Айни пайтда қишлоқ жойлардаги 570 та умумий қабул пункти, 514 та маиший хизмат уйи, 12.890 та корхона икки сменада ишлашга ўтказилган, аҳолига олтитадан ўн тўрттагача асосий турлар бўйича хизматлар кўрсатилмоқда. Эндиликда меҳнаткашлар хоҳ эрталаб, хоҳ кечқурун бўлсин— ўзлари учун қулай вақтда бизнинг хизматимиздан фойдаланишлари мумкин.

Хўжалик юритишнинг янги муносабатларига ўтиш тармоқ жамоалари учун жиддий синов бўлаяпти. Бугунги кунда кўпгина масалаларни ҳал этишда раҳбару ходимдан ташаббускорлик, ишбилармонлик, тартиб-интизом талаб қилинмоқда. Тажриба кўрсатадики, бундай кишилар кирим-чиқимнинг ҳисобини яхши олиб боришади, фойдали ишни бажаришга интилишади. Пахтакорларга маиший хизмат кўрсатишда ҳам шундайлар ўрнак бўлишларига шубҳа йўқ. Дала меҳнаткашларининг эса 2 миллион сўмликдан зиёд ҳажмдаги юмушларини адо этишни мўлжаллаганмиз.

М. ЕДГОРОВ,
Ўзбекистон маиший хизмат кўрсатиш маркази бўлимининг бош мутахассиси.

«Қишлоқ ҳақиқати»га жавоб беради

«ЖУМБОҚ ДАРД»

«Эгамбердиобод қишлоғида ҳамон клуб, кутубхона, сартарошхона, оёқ кийим устахонаси, ҳаттоки, қишлоқ болалари учун бирон-бир замонавий боғчага пойдевор ҳам тикланмаётганлиги меҳнаткашларнинг ҳақли талабига сабаб бўлмоқда.

Ал қиссаки, Эгамбердиобод обод қишлоқлар қаторида қаддини ростмана кўтариб олишига Ҳамза номли колхоз раиси Нўъмонжон Умматалиев кафолат бера оладими?»

Мазкур сатрлар рўзномамизнинг 1991 йил, 15 март сонида босилган «Жумбоқ дард» сарлавҳали мақоладан келтирилди. Ушбу мақола юзасидан Хўжаобод район ижроия комитетининг раиси Й. Раҳмоновдан жавоб олдик:

«Мақола тегишли комиссия томонидан Ҳамза номли жамоа хўжалиги раҳбарлари ва масъул ўртоқлар иштирокида ўрганилиб, атрофлича таҳлил қилинди. Унда қаламга олинган камчиликлар қисман тасдиқланди.

1990 ва 1991 йилнинг ўтган даври мобайнида Ҳамза номли жамоа хўжалиги томонидан қишлоқни ривожлантириш ва обод қилиш мақсадида жами 98048 сўм маблағ сарфланган. Жумладан, янги ҳаммом қурилишига 15545 сўм, болалар боғчаси қайта созловига 9625 сўм, йўл қурилишига 19532 сўм, боғ ташкил қилиш учун 6805 сўм ва бошқа тадбирлар учун 46541 сўм маблағ ишлатилган.

Эгамбердиободда 840 ўринли янги мактаб биносининг лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланиб, 1992 йил қурилиш режасига киритилган. 15 чақирим йўл асфальтланган. 5 чақирим йўлга шағал ётқизилиб текисланган. Жорий йилда яна 2 чақирим йўлни асфальтлаш кўзда тутилмоқда. Қишлоқда янги обжувоз ишлаяпти. Тегирмон қурилиши бошланди.

Ҳамза номли жамоа хўжалиги «Коммуна» давлат хўжалигидан ажралиб чиққандан сўнг яхши натижаларга эришмоқда. Ўтган 1990 йилда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини давлатга сотиш режалари ортиғи билан бажарилди. Хўжалик аъзоларининг йиллик даромади ҳам илгаригига қараганда ошди.

Жамоа хўжалигида кадрларни жой-жойига қўйишга алоҳида эътибор берилмоқда. Бунда эгамбердиободликлар фаолият кўрсатишмоқда.

Хўжаобод район ижроия комитети «Жумбоқ дард» сарлавҳали мақолада кўрсатиб ўтилган камчиликларни бартараф этиш бўйича тегишли чора-тадбирлар белгилади. Ҳамза номли жамоа хўжалиги маъмуриятига келгусида Эгамбердиободни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга алоҳида эътибор бериш вазифаси юклатилди».

«ТАЪМИНОТ ҚАЧОН ИЗГА ТУШАДИ?»

«1990 йили 5 миллион 250 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини амалга оширгандик. Бу йилгиси 9 миллион 100 минг сўм. Ўйлаб, бошинг қотади. Бинони фойдаланишга тахт қилиб қўйсанг-у ойна йўқлиги сабабли уни топшириш муддати орқага сурилса. Боз устига сени «пайсалкашлик»да айблаб дакки беришса, алам қилмайдими? Жамоамиз аҳил. Материаллар тақчиллиги оқибатида мавжуд имкониятлардан тўла фойдалана олмаётирмиз...»

Мазкур сатрлар рўзномамизнинг 1991 йил 12 апрель сонида чоп этилган «Таъминот қачон изга тушади?» сарлавҳали мақоладан келтирилди. Биз ушбу мақолани текшириб, чора кўриш учун Андижон вилоят ижроия комитетига юборгандик. Яқинда вилоят ижроия комитети раис ўринбосари Ш. НЕЪМАТШАЕВ имзоси билан жавоб олдик:

«Ушбу мақолада баён этилган фикрлар ва кўтарилган масалалар ҳақиқатдан ҳам тўғри. Ҳозирги бозор иқтисодиёти даврида, жумҳуриятдаги каби бизнинг вилоятимизда ҳам қурилиш материаллари билан иншоотларни таъминлаш мушкул бўлиб қолди. Бу ҳолга Иттифоқдош жумҳуриятлар билан алоқаларнинг узилиши, Иттифоқ шартномасининг тузилмаганлиги сабаб бўлмоқда.

Лекин шунга қарамасдан, вилоятда таъминот масаласида бир талай ишлар қилинди. Барча колхоз ва совхозлар ўзлари етиштирган маҳсулотларини узоқ ўлкалар билан айрибошлаб, улардан ёғоч, труба, цемент ва бошқа турдаги қурилиш материаллари олиб келишмоқда.

Шунингдек, ижроия комитет вилоятдаги корхона, ташкилот ва қишлоқ хўжалик тармоқларида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг 10 фоизини вилоят таъминот бошқармасига берилиши тўғрисида қарор чиқарди. Бундан мақсад иншоотларни керакли қурилиш материаллари билан таъминлашдир.

Бундан ташқари Халқ депутатлари вилоят ижроия комитетининг 1990 йилда қабул қилган қарорига асосан маҳаллий хом ашёдан ғишт ва бошқа қурилиш материаллари ишлаб чиқарадиган бир неча завод ва цехлар қурилиши мўлжалланган. Ҳозир иккита ғишт заводини таъмирлаш ишлари бошланди. Ҳар бир қурилиш трести ўз ғишт заводига эга бўлиши вазифа қилиб қўйилган.

Шу жумладан, «Андижонводстрой» қурилиш бирлашмасига ҳам ғишт заводи учун ер ажратилди. 10 та колхоз ва совхозда эса кичик хом ғишт тайёрлайдиган цехлар қурилмоқда.

Вилоят ижроия комитети бу ишларни бажариш ва таъминотни янада яхшилаш учун барча имкониятларни ишга солади».

Ғуломхон ҒАФУРОВ

Буюк мутафаккир-давлат ҳимоячиси ва миллат таянчи

Лисонимизга «Навоий гулшани» истилоҳини раҳматли Ойбек домла олиб кирган эдилар. Уни [illegible] мевалари шиғил-шиғил, [illegible] Мазали, тотли, шакли-шамойили ранго-ранг. Ҳосили шу қадар [illegible] иложи [illegible] жаннатнинг [illegible] Навоий Оллоҳнинг раҳмати ёғилган...

«Навоий гулшани»ни улкан ибрат китоби — «Насиҳатнома» дегимиз келади. Бу қомусий асарда [illegible] ҳамма жабҳалари хусусида сўз боради. Унда [illegible] қайд этиб қолмай, балки Навоийнинг [illegible] истиқболга муносабати ҳам акс этган. Бу [illegible] сарҳадлари кенгайди.

Мусулмон Шарқи даҳосининг васиятлари ва насиҳатлари, панд-ўгитларининг мағзини баҳри уммонга [illegible]. Буюк мутафаккирнинг авлодларга айтмиш [illegible] шуки: туғилиб ўсган, бағрида камолга етказган табаррук тупроғи — Ватанни [illegible] меҳр кўр[illegible] ва [illegible] Курраи [illegible] Хуросон ва Мовароуннаҳр Навоийга Ватан бўлди. [illegible] Хуросон ва Мовароуннаҳрга меҳр-муҳаббат [illegible] куйлади. [illegible] Жайҳун ва Сайҳун [illegible] Мовароуннаҳр [illegible] шаҳарлари [illegible]: бири Ҳирот, иккинчиси Самарқанд! [illegible] туғилиб [illegible] Самарқанд [illegible] даражадаги [illegible] шаҳарлардир!

Хуросоннинг фа[illegible] осмондек [illegible] ҳавоси» [illegible] билан машҳур бўлган подшоҳни ҳам мафтун этган. У ердан Мовароуннаҳрга оёқ қўйган Искандар бу юртни «жинаин гулшани» яъни, жаннат гулзори деб атаган. Навоий Хуросоннинг «жони» бўлмиш Ҳирот (Ҳирий)ни, «Самарқанду бемонанд» яъни, тенги йўқ Самарқандни «ўлтирмасин унга гарди фано» яъни, унга ўлим чанги қўнмасин, абадий яшасин, деб дуо қилади.

Навоий насиҳатларида ҳақиқий Ватан теграси Хуросон ва Мовароуннаҳр, Ҳирот ва Самарқанд каби муқаддас маконлар билан чекланмайди, балки у беҳисоб турк улуси яшаган «Хитодин то Хуросон»гача бўлган кенг ҳудудли манзилларни ҳам қамрайди:

Олибмен тахти фармонимга осон
Черик чекмай Хитодин то Хуросон.

Буюк аллома ва унинг замондош салафлари учун тарихнинг энг қизиқ ва мазмунли нуқтаси — бу Хуросон ва Мовароуннаҳрнинг яқин ўтмишдаги кечмиши жамланган Амир Темур ва темурийзодалар даври эди. Халқ қалбига ғурур ва ифтихор бахш этган бу давр турк улуси зодагонларининг ҳокимият тепасига келиши ва туркий тил, маданият, сиёсат ва иқтисодиёт бемисл тараққий этган давр бўлди. У жаҳонга турк улусидан чиққан Навоий, Бобур, Улуғбек, Али Қушчи каби юзлаб жаҳоншумул даҳоларни туҳфа этди...

Навоийнинг энг қимматли насиҳатларидан бири шуки, Амир Темур ва темурийзодалар яратган улуғ давлат ҳамда унинг иқтисодий, сиёсий, маданий анъаналарини барқарор давомлатиш, бу йўлда ҳар бир ҳоким, илм-ҳунарли ва бошқа тоифага мансуб кишилар куч-ғайрат сарф этиши, фидойилик кўрсатиши зарурлиги ҳақидаги даъватлардир. Шоир бу насиҳатларига даставвал ўзи амал қилди, истеъдод-иқтидорини, жисман куч-ғайратини, бор шуурини сарф этди...

Кўҳна Турон юртида 150 йилдан бери ҳукмронлик қилаётган мўғулларга қарши халқ ғазаби билан шаҳрисабзлик Баҳодир Тўрағай ўғли Темурнинг шахсий-ижтимоий жасорати бирга қўшилиб, Хуросон ва Мовароуннаҳрда Амир Темур давлати бино бўлди. Кейинчалик буюк ҳоқонликка айланган бу давлат ва унинг йўлбошчиси Соҳибқирон Темурнинг номи Ғарбу Шарқ тарихи саҳифаларидан муносиб ўрин олди. Турк улусидан чиққан Амир Темурнинг ҳокимият тепасига келишида «Сарбадорлар ҳаракати»нинг [illegible] муаррихлар [illegible] этадилар. Зеро, Соҳибқирон Темур даврида Хуросон ва Мовароуннаҳр иқтисодий-маданий ҳаёти бемисл юксалди. У мамлакатни идора этиш усулида ҳам, чекка ўлкаларга қилич [illegible] ҳам адолатни пеша [illegible]. [illegible] Ҳукмдор учун юрт фаровонлиги, [illegible] тинчлиги [illegible] бўлак [illegible] Ҳатто [illegible] Хитой юришидан кўзланган мақсад ҳам [illegible] бўлиб [illegible] боғ[illegible] Буюк Ипак йўлини яна Ўрта Осиёга буриб юборишдир.

Алишер Навоий туғилишидан 35 йил аввал, Хитой сафарига отланган Амир Темур [illegible] вафот этган эди. Амир Темур [illegible] пар[illegible] мус[illegible] [illegible] Шундай бўлса-да, Шоҳруҳ ва Улуғбек замонида Хуросон ва Мовароуннаҳр иқтисодий-маданий тараққиёти [illegible] Навоий Темур симмосида юрт тараққиётини, туркий маданият ривожини кўради, унинг номини, барпо этган давлат тузуми ва қонунларини муҳаббат ва ихлос билан тилга олар экан, буюк мунажжим ва давлат арбоби Улуғбек тавсифини «Темурбек наслидан Султон Улуғбек» деб бошлаган эди.

Амир Темур, Шоҳруҳ, Улуғбек замонида Хуросон ва Мовароуннаҳр ҳаддан зиёд моддий ва маданий бойликка эга бўлди. Бу ҳақда Мирхонд, Хондамир, Ибн Халдун, Ҳофиз Абру, Ибн Арабшоҳ, Клавихо, Шарафиддин Али Яздий ва бошқа машҳур муаррихлар ўз асарларида ажойиб маълумотларни ёзиб қолдирганлар. Самарқанд ва Ҳирот янги маданият ва иқтисодиёт маркази эди. Темурдан жуда кўп моддий ва маънавий мулк мерос қолди. Абдураззок Самарқандий ёзишича, 1448 йили Улуғбек Ҳирот тахтини қўлга киритганда унга даъвогар шаҳзода Алоуд-давла пойтахтни ташлаб қочади. Улуғбек Ихтиёриддин қалъасидан Алоуд-давлага қарашли 4000 туман (20 миллион сўм), Абдулатифга тегишли 200 туман (1 миллион сўм) олтин топади. Бу рақамлар Амир Темур ва шаҳзодаларнинг «даромади» ҳам, «харажати» ҳам чакки бўлмаганини кўрсатади. Бинобарин Амир Темур, Шоҳруҳ, Улуғбек кейинчалик Ҳусайн Бойқаро илм-фан, ҳунар эгаларининг эркин ижод қилишларига шароит яратиб, мамлакатни адолат билан идора қилдиларки, бу юртда моддий ва маънавий бойликлар тўпланишига олиб келди...

Алишернинг болалик ва ўсмирлик чоғларида темурийзодалар ўртасидаги тахт талашлар, ўткир низолар, халқ исёнлари чўққисига чиқди. Айниқса, 1444—1469 йилларда Хуросон ва Мовароуннаҳр халқи шуҳратпараст шаҳзодалар зулми исканжасида эзилди. Иқтисодий ва маданий таназзул, халқ кўргилиги 1469 йили Ҳусайн Бойқаро Ҳирот тахтига чиққунга қадар давом этади (Бундан 100 йил бурун яъни, 1370 йили Ҳусайннинг бобокалони Амир Темур Мовароуннаҳр тахтига чиққан эди).

1447 йили Шоҳруҳ вафот этади. Унинг ворисий тахтини ўғли Улуғбек эгаллайди. У Ҳирот тахтига Абдулатифни ўтказиб, ўзи Самарқандга қайтади. Бу шаҳар эса Улуғбекнинг кичик ўғли Абдулазизга инъом этилган эди. Бундан ғашланиб юрган Абдулатиф қўққисдан Самарқандга ҳужум уюштиради. Жангда Улуғбек енгилади. Ҳукмдордан норози табақалар уни Самарқандга киритмадилар ва дарвозаларни ўғлига очиб бердилар. Абдулатиф падаркушлик қилиб, отасини ўлдиришга фатво беради. 1449 йил Улуғбекнинг порлоқ боши кесилади.

Улуғбек ўлгач, Хуросон ва Эрон ҳокимияти тепасига Шоҳруҳ набираси Абулқосим Бобур чиқади ва давлатни 1457 йилгача осойишта бошқаради. Мовароуннаҳрда эса икки йил давом этган катта-кичик урушлардан сўнг 1451 йил Дашти Қипчоқ ҳокими Абулхайрхон ёрдами билан темурийзода Абусаид тахтга ўтиради. 1457 йил темурийзодаларнинг ўзаро урушлари энг юқори чўққисига чиқди.

Абусаид Хуросон ва Мовароуннаҳр ҳукмдори бўлиб олгандан сўнг ҳам Амударёнинг икки томони бир марказ остига олинмайди: Фарғона ва Тошкент Абусаид болаларига бўлиб берилган эди. Бухоро ва Хоразмда эса Султон Ҳусайн Бойқаро Абусаидга қарши исёнлар кўтариб турарди... Бу Хуросон ва Мовароуннаҳр тарихининг энг қора саҳифалари бўлиб, зулм авжга чиққан, иқтисодий таназзул ва маданий сунук палла эди. Навоий Абусаид ҳокимлик даврини «бузуқлик замони» деб атайди.

Абусаид даврида Ҳирот халқи бошига кулфат булутлари соя солди. Ўша замоннинг машҳур муаррихи Хондамир бундай деб ёзган эди: «Жабр-ситам олови хонадонларга тушиб, қаттиқ фожиа аломатлари юз берди. Омон-эсонлик сурати анқо каби яширин пардага кирди. Тинч, роҳат турмуш кимё илми ва фузало ишларининг ривожи каби йўқолиб кетди. Фуқаронинг кўпчилиги тарки Ватан қилиб чиқиб кетдилар. Ниҳоятда кўп кишилар исканжа остида ўлиб, жон азобидан қутулдилар. Гуноҳсиз хотин-қизлар бошларини очиб, сочларини ёйиб, девон бошига бориб ялиниб-ёлбориб шафқат тиладилар. Раҳмсиз шайх-Абусаидга у бечораларнинг фарёд-фиғонлари таъсир қилмади...».

Тарки Ватан қилганларнинг бири Навоий эди. У Хуросондаги танг ижтимоий-иқтисодий муносабатлар туфайли Самарқандга жўнайди. Устози ва қалин дўсти Сайид Ҳасан Ардашерга атаб ёзилган, «Маснавий» номи билан «Ҳазойинул-маоний» биринчи китоби «Ғаройибус сиғар»га киритилган машҳур шеърий мактубда шоир кайфиятлари ва юрт нотинчлиги ғоят таъсирли баён этилган. Навоий Самарқандга йўл олишининг бир сабаби — юртда ижодий фаолият учун имконият ва шароит эшиклари ёпиқлиги эди. Шоирнинг фикрича, сўз — киши кўнгли буржига яширинган дур, сўз — башар боғининг энг яхши меваси! Вазнга солиниб, назмга айлантирилган рост сўзнинг қадри эса чўққидан ҳам баланд!

Навоийнинг Самарқандга йўл олишининг иккинчи сабаби-юрт нотинчлиги, ижтимоий-иқтисодий муносабатлардаги адолатсизлик эди. Бу вазият «Маснавий»да ғоят таъсирли ифодаланган: кишилар орасида вафо ўрнини ноиттифоқлик, сахийлик ўрнини бахиллик тутган, мамлакат бир дўзахга, ваҳшийликка айланган. Шоҳ бу юртда «эл манзилини» товуқ катагидек осонлик билан бузаверади, товуқ ўрнига бойўғли ўтқазади. Одамларда инсонийликдан нишона йўқ, ҳамма жой шарорат — ёмон ишлар билан тўлиб-тошган.

Ўша давр таомилига кўра, темурийзодаларни қоралаб ёзиш расм бўлса-да, Навоий бу қоидага қаттиқ риоя этса-да, Хуросон ва Мовароуннаҳрга йигирма йил подшоҳлик қилган Абусаид тавсифи «Мажолисун — нафоис»га киргизилмаганининг ўзиёқ бу темурий шоҳга шоирнинг салбий муносабатда бўлганини билдиради.

Навоий Самарқанддалигида Улуғбек вафотидан 15—20 йил ўтган бўлса-да, у ҳомийлик қилган аҳлоқий муҳит анъаналари ҳали сақланиб турарди. Шоир Самарқанд ҳокими Аҳмад Ҳожибекдан ҳам, шаҳарнинг дуркун иқтисодий ва маданий ҳаётидан ҳам тасалли топади. Шу боис «Садди Искандарий»да Самарқандни ҳавас ва ихлос билан васф этади, «Темурбек наслидан султон Улуғбек, кижаҳон кўрмади султон анингдек», деб Улуғбекка қасида ўқийди. «Мажолисун — нафоис»да султон Улуғбек қотили, падаркуш Абдулатифга холис тавсия беради: «Абдулатиф мирзо —савдойи мижоз ва васвасий табъ ва девонасор киши эрди. Бундан ўзга дағи ғариб бадфеълликлари бор эдиким, зикридин беҳижоблик лозим келур... Ўтар дунё маслаҳати учун донишманд ва қари подшоҳ отасини ўлтурди. Ҳар ойинаким, салтанат Шируяга вафо қилганча анга қилди».

Абдусаид замонида иқтисодий-маданий таназзулни, юрт нотинчлигини ўз кўзи билан кўрган, ўткир тафаккур нури, беором инсоний қалби билан мушоҳада этган Алишер Навоий учун юрт ободонлиги, халқ тинчлиги, адолатли ҳукмдор буюк Орзу ва Умидга айланди. Бу Орзу ва Умид мутафаккир шоир ҳаёти ва ижодининг моҳияти-мезони бўлиб қолди. Шу эҳтиёж туфайли «Адолатли подшоҳ» фазилатлари хусусида ўгит-насиҳатлар битди.

1469 йил Абдусаид Озарбайжон, Ғарбий Эрон ва Ироқ ерларигача ҳукмрон бўлган туркманларга қарши урушда енгилади ва ҳалокатга учрайди. Ҳирот тахтига Ҳусайн Бойқаро чиқади. Болаликдан дўст тутинган, бирга таҳсил ва тарбия кўрган Алишер Ҳусайннинг ҳамма ҳолатидан огоҳ, унга маслаҳатгўй, кўмакдош эди. Навоийнинг муҳрдор, сўнг амир бўлишида ноёб истеъдоди, иқтидори бўлса, иккинчидан Ҳусайнга бир умр дўст-биродарлиги, ҳамкорлиги ҳам сабаб эди.

Аллома насиҳатларининг энг чўққиси ижтимоий-иқтисодий бақувват, марказлашган давлат қарор топтиришга қаратилган даъватлардир. Навоий Темур бино этган буюк турк давлатини орзу ва умид қиларди. Зеро Хуросон, Хоразм ва шимолий-шарқий Эрон ҳудудларида темурийларнинг энг сўнгги йирик давлати — Ҳусайн Бойқаро ҳукмронлик қилган давлатнинг вужудга келиши ва қирқ йил сақланиб туришида Алишер Навоий хизматлари беқиёсдир. Ҳусайн Бойқаро саройида у адабиёт ва санъат ривожи учун, халқнинг фаровон ва осойишта яшаши учун куч-қувватини, ғайрат шижоатини аямади. Бироқ Ҳусайн Бойқаро давлатининг сиёсий бошқаруви ичдан заиф бўлгани, яъни вилоятлар ҳукмдорлар мустақил бошқарувига бериб қўйилгани сабабли ҳокимлар, ҳатто ўғиллари Бадиуззамон, Муҳаммад Султон исёнлари юз беради. Иқтисодий танглик туфайли Ҳиротда, вилоятларда халқ қўзғолонлари кўтарилади. Қолаверса, Ҳусайн Бойқаро саройи фитна-фасод, иғводан холи эмас эди. Набираси Мўмин Мирзонинг шаҳид қилиниши шундан далолат беради.

Шоир ана шундай оғир вазиятда ишлади: давлат мустақиллигини, беҳатарлигини сақлаб қолиш мақсадида халққа мурожаатлар, панду насиҳатлар қилди, шаҳзодаларнинг исёнларидан норози бўлиб, уларга мактублар йўллади, қалам кучидан, обрў кучидан фойдаланди. У сарой теварагига мамлакат алломаларининг «қаймоғи»ни тўплади: тасаввуфнинг буюк намояндаси шайх Абдураҳмон Жомий, Сайид Ҳасан Ардашер, Паҳлавон Муҳаммад Маҳмуд, Аҳмад Ҳожибек, Шайх Суҳайлий каби ўнлаб олиму фузалолар унга ҳамкор, ҳамнишин эди. Қизиғи шуки, олимлар мамлакатнинг турли музафотлари фарзандлари эди: Жомий ҳиротлик, Сайид Ҳасан Ардашер шаҳрисабзлик, Паҳлавон Маҳмуд хоразмлик, Аҳмад Ҳожибек, шайх Суҳайлий самарқандлик эдилар.

Шоҳруҳ даврида Ҳирот Ўрта Шарқдаги йирик ва обод шаҳарлардан бири эди. Орада йигирма йилча иқтисодий ва маданий тушкунлик юз берган бўлса-да Бойқаро ҳокимиятга келгач, Ҳирот қадимги қаддини ростлади. Айниқса, ҳунармандчилик, ички ва ташқи савдо ривожланди. Бунга Навоий раҳнамолик қилди. 1470 йил у муҳрдорлик лавозимига тайинланди. Орадан икки йил ўтгач, вазирлик лавозимини эгаллади. «Амир Алишер аввал бу буйруқни қабул этишдан бош тортди, сўнгра ҳоқоннинг кўнглига риоя қилиб, бу мансаб эгаси бўлди, — деб ёзади Мирхонд «Равзатус-сафо» асарида. — Алишер Навоий амир бўлгандан кейин яраланган давр жароҳатларига малҳам қўйиб, сералам дунё касалларига адолат шарбати билан шифо бахш қилди.

Амир Алишер мамлакат ободончилиги учун қайғурди. Бинолар, кўшклар, масжид ва мадрасалар, хонақоҳ ва мақбаралар, ҳаммом ва шифохоналар, йўл ва кўприклар, ҳовуз ва ариқлар барпо этишга бош-қош бўлди. Хондамир маълумотларига кўра, Навоий 52 работ, 20 ҳовуз, 16 кўприк, 9 ҳаммом, кўплаб масжидлар қурдирган. Унинг «Ихлосия», «Халосия», «Шифоия» мадрасаларида юзлаб илми толиблар таҳсил олганлар. Бу биноларнинг аксарияти Навоий маблағига барпо этилган.

«Вақфия» асарида шоир саройдан бўшаган йили Ҳусайн Бойқаро «сарой ва ҳовли ясағали ер иноят қилди» деб ёзади. «Вақфия»да 1481—1482 йилларда қурдирган бинолари рўйхати келтирилиб, улар орасида Марғани кўшки ёнида барпо этилган сарой ва боғ биринчи бўлиб тилга олинади. Ҳусайн Бойқаро шу саройга келиб ўтиришни, Навоий уюштирган фозиллар суҳбати ва мажлисини хуш кўрар экан: «Ул ернинг ҳавоси руҳпарварликда жаннат ҳавосидан нишон айтур ва ели ҳаётбахшликда фирдавс насмидин намуна кўргузур».

Давлатшоҳнинг «Тазкира»сида ушбу иншони ўқиш ғоят мароқли: «Бу буюк амир бугун давлатнинг ҳимоячиси ва миллатнинг таянчидир. Улуғ подшоҳ (Ҳусайн Бойқаро) унинг фойдали насиҳатларидан фойдаланур ва мансаб эгалари ва мартаба арбоблари унинг шарафли суҳбатидан шод ва рози эдилар... Унинг тўғри йўлдан борувчи фикри истадики, нимагаки эга бўлса, ортиқчасини яхши ва тоза ишларга сарф қилғай. У ўз молу дунёсининг энг тоза қисмини мамлакатда мадрасалар, масжидлар, работлар ва шунга ўхшаш фойдали бинолар ва шифохоналар яратишга сарф этди. Унинг вақфининг миқдори беш юз туман (5 млн сўм)дан ортар эди. Амирнинг янги қурган биноларининг бир қанчалари Ҳиротдадур. Чунончи, «Инжил» ариғи бўйидаги Масжиди жомеъ, хонгқоҳ, шифохона; (Ҳиротдан ташқарида) «Работи Ишқ, Работи Санг; Шайх Фаридуддин Аттор қабри устига солинган иморат; Работи Яздбодки, Нишопур атрофидаги кентларнинг биридадур; Гуласт булоғи Хуросоннинг машҳур булоқларидан бири бўлиб, Тус вилоятининг юқорисидадур; бу булоқ суви Машҳадга келтирилдики, бу ишни бир неча подшоҳлар қилолмаган эдилар, бу ариқнинг узунлиги ўн тошга (70—80 км) яқиндур... Ва бошқа иморатлар ва фойдали ишларким, амир қилғондур, уларни кенг равишда айтиб ўтиш мумкин эмас, саноқ ва ҳисобдан ортиқдур...».

Шўролар даврида ёзилган кўпгина тарихий ва адабий асарларда Навоий ва Бойқаро муносабатлари синфий баҳоланиб, Шоҳ ва шоирни бир-бирига қарама-қарши қўйиш мақсадида «Навоий Астрабодга сургун қилинган» дейилади. Аслида воқеа бундай кечган: 1487 йил Ҳусайн Бойқаро Маврда қишлашга қарор бериб, Астробод ҳокими Амир Мўғулни ҳузурига чақириб олади ва ўрнига ҳокимликни Навоийга туҳфа этади. Навоий аввал рози бўлмайди, Султон қистовидан сўнг мажбуран Астрободга жўнайди ва юртни адолат билан идора этади. Ўша йили Бойқаро бундан тўққиз йил аввал Навоий тарафдорлари Хожа Низомулмулк ва Хожа Афзалиддин Муҳаммад саъй ҳаракати билан саройдан узоқлаштирилган Хожа Муҳаммад Мажидиддинни яна вазирликка кўтаради. Мажидиддин юрт бошига кўп солиқлар солади, иғво ва фасодни кучайтиради, Навоий тарафдорларидан аёвсиз ўч олади...

Мирхонднинг «Равзатус—сафо» асарида айтилишича, Навоий Астрободда ҳоким бўлиб турганида баъзи ишлар билан ўгай укаси Ҳайдарни Ҳиротга жўнатади. Табиатан довдир, мажнунсифат Ҳайдар маст ҳолатда Ҳиротда «подшоҳнинг кишилари Алишернинг овқатига заҳар солиб беришни буюрибдилар, шу сабаб Алишер исён кўтариш ниятидадир», деган гапни тарқатади. Бу гап қулоғига етгач Бойқаро Ҳиротга мактуб йўллаб, Алишерни заҳарлаш унинг ҳаёлига келмаганини, бу иғво эканини баён қилади... Алишер зудлик билан Ҳиротга келиб Ҳайдарнинг ҳамма гаплари иғво эканини айтади ва уни кишанга солдиради. Сўнг Алишер Навоий қаттиқ илтимос қилиб Ҳиротда қолади ва ҳеч қандай мансабда бўлмасликни подшоҳдан ўтиниб сўрайди. Мажидиддин ҳам Навоий билан ярашади, унга қарши иш қилмасликка ваъда беради.

Балх ҳокими Дарвеш Али (Алишер Навоийнинг туғишган укаси) акасининг давлат ишларидан четлатилганлиги ва хор этилганидан норози бўлиб, ёмон кун ўзининг бошига ҳам тушишидан ҳавотирланиб, Мажидиддинни саройдан узоқлаштиришни, акс ҳолда исён кўтаришини Бойқарога баён қилади. Шу тариқа Мажидиддин уч йил ҳукмронликдан сўнг мансабдан тушади, ҳажга жўнаб, йўлда вафот этади («Алишер Навоий» драмаси ва фильмида Мажидиддиннинг Бойқаро мастлигидан фойдаланиб Мўмин Мирзони шаҳид қилиш ҳақидаги фармонга муҳр бостириб олгани тарихий ҳақиқатга зид бўлиб, у ёзувчининг бадиий тўқимасидир. Мўмин Мирзо ўлимига Хожа Афзалиддиннинг бир оғиз нотўғри маслаҳати сабаб бўлган эди).

Навоий насиҳатларидан яна бири шуки, подшоҳларга яқин бўлмоқ — аждаҳо комида яшамоқдир! Бу ҳолатни буюк мутафаккир ўз бошидан кечирди. У Астрободда ҳокимлик даврида Бойқаронинг давлатни бошқариш ишларидан хавотирга тушиб, унга мактублар ёзади. Мамлакатни идора этишнинг ҳамма жабҳалари қамралган «Муншоат»да айтиладики, тонгда туриб номоз ўқишга интизом қилинса; ҳарамдан чиққач, эрта билан кишиларнинг арз-доди эшитилса; уларга адолат қилинса; кечқурунлари овқат ейилиб бўлгандан сўнг қабулхонада аркони давлат билан мол-мулк ишлари муҳокама қилинса; аркони давлат кунлик ишларидан ҳисоб бериб турсалар; чоғир ичишдан қаттиқ сақланилса; бўш вақтларда кутубхонада қироат қилинса, аркони давлатга, вазирларга таворих китоблари хусусан, «Зафарнома» такрор-такрор ўқиб туриш буюрилса; Ироқ мамлакатига ақлли-хушли кишилар юбориб, у ердаги ишлардан хабар олиб турилса; девон беклари маҳкамада мусулмонлар ишини тўғри йўлда бўлишига бош-қош бўлсалар; базм ва мажлисларда чоғир ичишга ҳирс қўйилмаса, мажлислар тартиб билан ўтказилса, тайин этилмаган кишилар киргизилмаса; чегараларнинг дарвозалари қаттиқ қўриқланса; бошқа юртлардан келган бозиргонлар, савдогарларга ҳурмат-эътибор кўргузилса, улардан солиқ шариат қонунлари асосида олинса, гуноҳ қилганлар қаттиқ жазоланса ва бу ҳолат бутун мамлакатга тарқатилса... Бу насиҳатлар маърифий-тарбиявий аҳамияти Ҳусайн Бойқаро ва ундан кейин юрт сўраган юзлаб, минглаб ҳокимлар учун қанчалар қимматли бўлса, ҳатто бизнинг кунларда адолатни пеша билган амалдорлар учун ҳам дастуриламалдир!..

Навоийнинг бир туркум насиҳатлари мамлакат ижтимоий табақалари маишати ва аҳлоқи хусусидадир. Шоир яшаган замонда заминдор бойлар ва деҳқонлар табақаси мавжуд эди. Булардан ташқари бир неча ижтимоий гуруҳлар бор эди. Ҳатто деҳқонлар таркиби ҳам бир неча хил бўлиб, улар ўзига тўқ, ўрта ҳол чорикор ва корандалар, қуллар тоифаларига бўлинган эди. Навоий «Маҳбубул-қулуб» асарида жамият кишиларининг маънавияти, саводхонлиги, мансаби, аҳлоқий фазилатлари, илми ва диний мақомига қараб тоифаларга ажратади ва уларга тавсиф беради. Кишиларни ижтимоий гуруҳларга бўлишда аҳлоқий омилни асос қилиб олади; одамлар яхши ва ёмон хислатли бўладилар. Одамларни ижтимоий гуруҳларга ажратиш хусусидаги шоир насиҳатларининг моҳияти шуки, яхши ва ёмон фазилатли кишиларни бир-биридан фарқ қила билишдир: «Бу хилдаги ҳаёт қийинчиликларини бошидан кечирмаган ҳамсуҳбат ва дўстларни хабардор қилмоқ ва бу ҳоллардан огоҳлантирмоқ лозим кўриндики, ҳар тоифанинг ҳислатларидан маълумотлари ва ҳар табақанинг аҳволидан билимлари бўлсин, кейин муносиб кишилар хизматига кирсинлар ва номуносиб одамлар суҳбатидан тортинишни зарур билсинлар ва барча одамлар билан маҳфий сирлардан сўз очмасинлар. Шайтонсифатлар ҳийла ва алдовларига ўйинчоқ бўлиб қолмасинлар. Кимки ҳар хил кишилар билан суҳбатлашишни ва яқинлашишни ҳавас қилса, бу каминанинг тажрибаси ўшалар учун етарлидир».

«Маҳбубул-қулуб»да жамиятнинг ўттиз тўрт табақаси ҳақида сўз боради. Ҳамма тоифадаги кишиларнинг турмуш тарзи, руҳияти, хулқ-атворидан огоҳ бўлгани учун шоир уларга жамиятдаги мақомига қараб тавсиф беради: султонлар, беклар, вазирлар, садрлар, ясовуллар, солиқ йиғувчилар, навкарлар, чериклар (аскарлар), савдогарлар, миршаблар, қоравуллар, шайхлар, мачит имомлари, шайхулисломлар, суфийлар, воизлар ,муфтийлар, дарвешлар, деҳқонлар, косиб ва ҳунармандлар ғариб ва муҳтожлар, гадойлар...

Жамиятнинг «олий» табақаси—султонлар ҳақида сўзлаганда халқ ғам-ташвишларига шерик бўлган, юртни адолат билан идора этган кишиларни, инсонпарварликни улуғлайди. Зеро, халқ орзу-умидлари, фаровонлиги ва тинчлиги кўп жиҳатдан подшоҳ шахсига боғлиқ. Юрт ҳокимлари ҳақида сўзлар экан, уларнинг мамлакатни обод қилиши, фақир ва ожизларга ғамхўрлиги, безори ва олимларнинг жазоланишини адолат омили деб билади.

Руҳонийларга баҳо берганда, Амир Темур анъаналаридан келиб чиқади. Аёнки, Амир Темур давлатни идора этишда — ички ва ташқи сиёсатида Ислом динига қаттиқ таянган, ўн икки тоифа ва табақа орасида қозилар, сайидлар, муфтийлар, шайхлар, уламо ва мутавалийлар хизматидан фойдаланган, улар ҳурмат-иззатини ўрнига қўйган эди. «Яна тажрибамда кўриб билдимки, давлат агар дину ойин асосида қурилмас экан, тўра-тузукка боғланмас экан, ундай салтанатнинг шукуҳи, қудрати ва тартиби йўқолади. Ва бунақа салтанат яланғоч одамга ўхшарким, уни кўрганлар (жирканиб) кўзини юмадилар. Ёхуд ҳар хил қаланғи-қасанғи одамлар бемалол кириб чиқадиган шифтсиз, усти очиқ, эшиги-тўсиғи йўқ уйга ўхшайди. Шунинг учун ҳам мен ўз салтанатимни дини Ислом, тўра ва тузук асосида қурдим» («Темур тузуклари»).

Навоий давлатни дин ва шариат қонунлари асосида бошқаришга даъват этади. Қозиларнинг ваколати, уларнинг шариат қонунлари асосида ҳақсизлик ва ўғирликка қарши кураш олиб боришини таъкидлаб шундай дейди: «Қози мусулмонлик биносининг таянчидир ва мусулмонларнинг яхшилик ва ёмонлик устидан ҳукм юритувчидир». Шоир найрангбоз, жоҳил, нопок дин аҳллари, қозиларнинг ножинс ҳулқ-атворини қаттиқ танқид қилиб, уларни Ислом шариати қонунларига риоя қилишга, мамлакатда тартиб, осойишталик, адолат, фаровонлик ўрнатишга даъват қилади.

Бир туркум насиҳатларида у шаробхўрлар, олиб сотарлар, шилқим гадойлар, алдамчи савдогарлар бадфеъллигидан нолиб, ўз меҳнати билан кун кўрувчи, жамики, маҳлуқотларга ризқ-рўз ато этувчи деҳқонлар ва ҳунармандлар меҳнатини қадрлашга даъват қилади. «Деҳқонки, дона сочар, ерни ёрмоқ билан ризқ йўлини очар», деб оламнинг ободлигини деҳқон меҳнатида кўради ва уни Одам Атога менгзайди: («Деҳқоннинг») қўши ҳам икки зўр полвон бўлиб юкига бўйсуниб, олдида боради: ишлашда ҳамдам ва ҳамқадам, деҳқон уларни суришда худди Одам. Дунё ободонлиги улардан, оламлар шодлиги улардан. Ҳар қаён қилсалар ҳаракат, халққа ҳам овқат етар, ҳам баракат.. Камбағалларнинг шарбат ва сиркаси ундан, давлатмандларнинг емиши ва аъло шарбати ундан... Қўшчининг ундан муроди ҳосил, сомончи ундан мақсадга восил. Гадойлар у билан тўқ, хонадон ундан маъмур. Новвойнинг тандири у билан иссиқ, унфуруш бозори у билан қизиқ. Фуқаронинг ризқи-рўзи, ғарибнинг куч-қуввати дон биландур. Уни еган зоҳид ҳузур билан тоат қиладур. Обидлар ундан қаноат лофини уради. Тиланчи тўрваси бир бурда нондан муҳайёдир, хазиначида дарё ва кон моли ундан тайёрдир». Деҳқон меҳнатини бу қадар баланд қадрлаган, уни жамиятнинг ҳамма тоифаларидан устун қўйиб улуғлаган Навоий каби мутафаккирлар Шарқда камёбдир!

Навоий «Нисоимул-муҳаббат мин шамоимул-футувват» асарида ўз қўл меҳнати, ҳунари билан рўзғор тебратган футувва аҳли — азиз-авлиёлар, дарвешларга таъриф-тавсиф беради: Абу Саид Ҳарроз — этикдўз, Муҳаммад Саккок — пичоқчи, Абу Ҳафиз Ҳаддод — темирчи, Абулаббос Ожирий — ғишт қуювчи... Шоир маънавий комилликка интилмаган, инсоний моҳиятини англаб етмаган косиб-ҳунармандларни фош этади: «Бозорда савдогар косиб— тенгрига хоин ва ваъдага козиб. Бирга арзирни юзга сотмоқдин аларга минг мубоҳат, мингга тегарни юзга олмоқдин йўқ зарра уёт. Ростлик била савдо аларга зиёнкорлик ва ваъдага вафо аларга бадкирдорлик...».

Навоий фикрича, тижорат аҳли — савдогарлар ҳалол ризқ топиш учун узоқ, машаққатли йўлларни босиб ўтади. Бир юртдаги сероб молларни бошқа юртга олиб бориб, у ердаги камёбликка барҳам беради. Савдогарлар деҳқон ва ҳунар эгаларининг меҳнати қадрсизланиб қолмаслигини, бозор мувозанатини, юрт ободонлигини таъминлайдилар...

Навоий жамият кишиларининг табақа ва гуруҳлари ҳақидаги насиҳатларининг моҳияти шуки, хоҳ у деҳқон, хоҳ савдогар, хоҳ ҳоким, хоҳ олим... бўлсин, улар жамиятнинг тенг аъзосидирлар, турли тоифадаги кишилар бирбирларига жабр-зулм ўтказмаслиги, таҳқирламаслиги, мансабдорлар мансабини суиистеъмол қилмаслиги лозим. Ҳамма шариат қонунларига тўла риоя қилса, жамият гуллаб-яшнайди, Адолат барқарор бўлади! Навоий камбағал, бева-бечораларга ҳам инсоний нуқтаи назардан ёндошиб, уларнинг қонун олдида бошқалар билан тенглигини эътироф этади...

Алишер Навоий «Маҳбубул қулуб» асарини вафотидан икки йил олдин ёзиб тугаллаган эди. Айтиш жоизки, бу асар улуғ Амир ва шоирнинг роҳатбахш ва машаққатли онларга тўла ҳаётида орттирган тажрибалари қаймоғи— Ибрат китобидир. Китоб муқаддимасидаги ушбу сатрлар Навоий ҳаётининг тўла мазмунини ифодалайди:

«Гаҳи топдим фалакдин нотавонлиқ
Гаҳи кўрдум замондин камронлиқ,
Басе иссиғ-совуқ кўрдум замонда
Басе аччиқ-чучук тоттим жаҳонда...
Гардун гаҳ манга жафоу дунлик қилди,
Бахтим каби ҳар ишта забунлик қилди.
Гаҳ ком сори раҳнамунлик қилди,
Алқисса: басе буқаламунлик қилди.

Мутафаккир Навоий ҳаётнинг буқаламунлиги ва ҳар ишда забунлик қилганини надомат билан тилга олар экан, аввало, турк улуси маданиятини юксалтириш, Хуросон ва Мовароуннаҳр ижтимоий-иқтисодий куч-қудратини мустаҳкамлашдаги саъй ҳаракатлари кўп ҳолларда бекор кетгани, орзу-умидлари пучга чиққанини назарда тутади. Юксак инсонпарварлик аҳлоқи тарғиб қилинган «Маҳбубул-қулуб» асари Шоир ва Амир Навоийнинг — донишманд қариянинг умри охирида турк улуси қавмларига, қолаверса, бани башар фарзандларига айтган насиҳатлари ва васиятларидир! Мана ўша охирги васиятларидан сатрлар: «Яна бир улуғ иш эҳсондир. Барча мазҳаб ва миллат кишилари олдида исботлангандирки, яхшиликнинг яхшиликдан бошқа эвази йўқдир. Эҳсон деган сифатни абадий саодат ва бу ҳукм акс натижа бергандир... Ҳар кимга бир хизмат қилсанг ўн қаттиқликни кўришга тайёр туриш керак... Кимники, бир олқишладинг —кўп қарғиш эшитиш билан қутула олмайсан. Бировга бир пиёла чой берсанг, эвазига қадаҳ-қадаҳ қон ютмоқ керак. Бировга бир қадаҳ асал ичирсанг, ундан коса-коса заҳар ичмоққа тайёр туриш керак...».

Тарих ғилдираги неча минг йилдирки, ғижирлаб айланмоқда. Неча юз йилдирки, улуғ бобомиз Алишер Навоий насиҳатлари ҳам неча кечқурун дастурхон бошида падари бузрукворимиз айтган насиҳатлари каби қулоқларимиз остида янграб турибди! Буюк қалб соҳиби Алишер Навоийнинг ҳар бир сўзида баҳри уммон маъноси мужассам! Ижтимоий-иқтисодий муносабатлар таранглашган, аҳлоқий қадриятлар хунуклашган, сўниклашган бизнинг замонда, айниқса, Алишер Навоийнинг ҳар бир сўзи ҳар биримиз амал қилишимиз лозим бўлган насиҳатлардир!

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «УЗПЛОДООВОЩЧВИНПРОМ» КОНЦЕРНИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ, «ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАРИ ЖАМОАСИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-54-44, 33-16-27, 32-54-42. Маъсул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-54-33. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-54-48. Советлар ва ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими— 32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими —32-56-30. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-54-33, 32-56-37, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54, 32-56-37. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи— 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.00. Буюртма № 5989.